

Bősze Aladár

Parkerdei emlékeim

BŐSZE ALADÁR

PARKERDEI EMLÉKEIM

Könyvemet ajánlom szeretett feleségem Etuska emlékének.

Vele éltem 52 évig szeretetben, megértésben, nagyon boldog házasságban, aki ismerte minden gondolatomat, kívánságomat, és önzetlenül teljesítette azokat. Aki örült a jól sikerült tervező munkámnak, látta kis otthonunkban ahogy készültek, örült a szakmai elismeréseknek. Ő biztosított mindig nyugodt körülményeket számomra, újabb és újabb tervek készítésekor, mert észrevette, hogy ez a munka örömet nyújt nekem.

Jobb lett volna, ha hálám jeléül még életében neki ajánlhatom akkori munkáimnak ezt a kis gyűjteményt, most fájó szívvel már csak emlékének szentelhetem.

Bősze Aladár

Parkerdei emlékeim

Nagykanizsa 2012

ISBN 978-963-9782-26-6

Kiadja: Czupi Kiadó
8831 Nagykanizsa, Pityer u. 19.
Tel: 93 320 766

www.czupi.hu

Technikai szerkesztés: Tábori Zita

A könyv címlapja és hátlapja Iványi Miklós fotóiból készült

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	6
Magamról.....	7
A parkerdők kialakulásáról	11
Közjóléti parkerdők létesítésük sorrendjében	12
Sagoti autóspihenő és parkerdő.....	13
Zalaegerszegi parkerdő	40
Ormándpusztai parkerdő	51
Kápolnapusztai bivalyrezervátum	65
Nagykanizsai parkerdő.....	78
Zalakarosi parkerdő.....	90
Kányavári szigeti Környezetvédelmi Kirándulóközpont	100
Fekete szigeti kilátó és esőbeálló (Kis-Balaton)	111
Pannonhalmi Boldog Mór kilátó	117
Kedves Olvasó!	123
Köszönetnyilvánítás	125

Előszó

Nyugdíjas koromban visszagondolva szakmai tevékenységemre, talán legszebb és legörömtelibb munkáim közé sorolhatom a főleg zalai park-erdőkben végzett színvonalas, tájba illő építmények tervezését és kivitelezésük irányítását.

Nem az összes zalai parkerdő kialakításáról és berendezéseinek létrehozásáról adok ismertetést, hanem nyolc zalai és egy pannonhalmi parkerdő megvalósított műszaki létesítményeinek tervezéséről és kivitelezéséről. Van köztük olyan, amelynek az összes műszaki létesítményeit én terveztem, és vannak olyanok, ahol az előzetes megbízás alapján csak bizonyos létesítményeket terveztem meg, végeztem el.

Ezeket a létesítményeket szeretném bemutatni és megvalósulásukat fényképekkel igazolni, hogy milyenek voltak, és ezzel örömet szerezni a könyv olvasóinak.

E könyvvel szeretnék emléket állítani a régi, szép parkerdei létesítményeknek, azon parkerdőnek is, amely nagyon szép volt, de ma már nincs, megszűnt, csak fényképekről emlékezhetünk rá.

Szerettem ezzel a munkával, a parkerdők tervezésével foglalkozni, mert feletteseim lehetővé tették, hogy terveimet saját elgondolásaim szerint készítettem, és külön örömet okozott, hogy a kirándulók szerettek ezekben a parkerdőkben megpihenni, jól érezték magukat, és örömmel használták a parkerdei építményeket is.

Remélem, hogy a könyv olvasói közül többen is vannak még, akik annak idején jártak ezekben a parkerdőkben, és a könyvet lapozgatva visszaemlékeznek az ott látott építményekre, és örömmel, szeretettel gondolnak a múlt idők szép erreire és építményeire.

2011 májusa

Bósze Aladár

Magamról

Édesanyám – szénrajz

Rövid visszapillantás sorsom alakulására az erdőmérnöki pályaválasztásomig.

Sopronban születtem 1925-ben, erdőmérnöki oklevelet 1950-ben szereztem a soproni egyetem Erdőmérnöki Karán.

Közben a soproni Széchenyi István gimnázium tanulója voltam nyolc évig. Szerettem abba a gimnáziumba járni, minden tantárgyat kedveltem, de különös vonzódást éreztem a rajzhoz. Az alsó négy osztályban szabadkézi rajzot tanultunk, a felső négy osztályban viszont művészettörténetet. Ezt a tantárgyat szeretném egy kicsit kiemelni, mert ezt szerettem a legjobban.

Kiváló rajztanárom volt, Soproni Horváth József festőművész, aki az akvarellfestészetnek volt a mestere, ő a vízfestést az olajfestés színvonalára tudta emelni, festményei ma is megtekinthetők Sopronban, a róla elnevezett emlékkiállításon (Soproni Horváth József gyűjtemény, Sopron).

Rajztanáromat nagyon szerettem, értékelte rajzkészségemet, néhányan még külön rajzra is jártunk hozzá, nagyon jól tanított bennünket a rajz és festészet rejtelmeire, én ezt a témát nagyon szerettem.

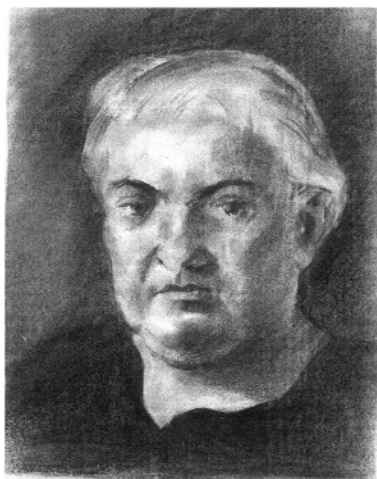
Nyugalomba vonulása után helyét szerezett nagybátyám, édesanyám testvére, Ákos Ernő rajztanár és festőművész vette át. Ő korábban volt Horváth tanár úr tanítványa, tehetsége révén erre a szép pályára irányította. Elvégezte a Képző-

Ákos Ernő emléktáblájának avatása diákjainak 55. érettségi találkozásán

művészeti Főiskolát is, ezután került Horváth tanár úr helyére rajztanárnak.

Szertárrendezéskor megtalált, még Horváth tanár úr idejében külön rajzórán készített több rajzom közül kettő szénrajzot be is mutatok, mert akkor még bennem égett a vágy, hogy festőművész legyek. A sors azonban mégsem így akarta.

Nagyanyám - szénrajz

sík) gyönyörködni a nagyon szép időben a szomszédos hegyek csúcsaiban. Láttuk az Oltárkő meredek sziklafalait, a tetején lengő magyar zászlóval, a Gyilkos-tó kicsit zord világát a környező hegyekkel, a Békás-szorost, Tusnád, Borszék, Szováta csodálatos üdülőhelyeket és gyógyfürdőit, a lírai hangulatú Szent Anna-tó minden szépségét. Láttuk a szép városokat, Kolozsváron a Szent Mihály-templom előtt álló gyönyörű Mátyás király szobrot, talpazatával, a szép Nagyváradot, a csúcsai Ady kastélyt. Parajdon a sóbányába is bemehettünk és láthattuk annak érdekes belső világát, a só felszállítását, amely akkor „járgányozással” történt. Mindezek örök emlékként maradtak meg, élnek bennem.

Többheti erdélyi utazásunk során egyik alkalommal a Hargitán táborozva éjjeli őrősgben állva, egész éjjel ezeken a gyönyörű helyeken gondolkodtam. A csodálatos erdők és hegyek rendkívüli hatással voltak rám, elhatároztam, hogy erdőmérnök leszek.

1943-ban érettségiztem. Ezután volt még egy utolsó cserkész mozgótáborunk, amikor cserkész tanárainkkal fagázos teherautóval mentünk el Erdélybe 40 napos túrára. Egyik osztálytársunk édesapjának ott volt ugyanis vadászterülete, és amíg ő 40 napig vadászott, addig lehetővé tette, hogy mi az autóval bejárhassuk Erdély csodálatos világát.

Felejthetetlen élmény volt számomra látni a szép tájakat, hegyeket, a csodálatos szép erdőket. Gyalogos túrával felmentünk a Radnai-havasokban az Ünökőre (a túrázó botomra erősített turistajelvény szerint 2281 m magas havasi fennsík)

Marosvásárhelyről táviratoztam haza Sopronba nagyszüleimnek, hogy adják be kérvényemet soproni egyetemünk erdőmérnöki karára, és mire negyven napi távollét után hazaérkeztem, már fel is voltam véve.

Hát ilyen előzmények után kezdődött el erdész életem. Ha visszagondolok a múltra, nagyon örülök még ma is, hogy ezt a pályát választottam.

Erdélyi utamról most mutatok is néhány akkor készített nagyon szép fényképet, és csak azután folytatom szakmai életutam ismertetését.

Oltárkő

Űnőkő

Békás-szoros

Parajd, sóhegy

Szováta, Medvetó

*Mátyás király szobra
Kolozsváron*

*Fagázos teherautónk
indulás előtt*

Hosszú szakmai tevékenységem alatt sok helyen dolgoztam. Először a zalaegerszegi erdőrendezőségénél dolgoztam 2 évig, innen áthelyezéssel a miskolci erdőrendezőséghez kerültem, ahol üzemtervezési, földmérési munkákat végeztem 3 évig. Kérésemre a Dél-Zalai Állami Erdőgazdasághoz kerültem 1955. május 22-vel. Itt gépesítési és vasútügyi előadó lettem, majd 1957-ben kineveztek műszaki csoportvezetőnek. Csoportommal 21 erdészházat és 25 km erdei feltáró utat építettünk meg. Legnagyobb mérnöki munkám a Csömödéri Fűrészüzem korszerűsítése volt. Ezt a feladatot építőrészlegeinkkel és hat alvállalkozó bevonásával eredményesen hajtottam végre.

Egészségi okok miatt áthelyezésemet kértem a Zalaegerszegi Erdőrendezőséghez, ahol 18 éven át erdőfelügyelőként dolgoztam nyugállományba vonulásomig. Feladatom a zalakomári és szentpéterföldi erdészetek üzemtervi előírás szerinti gazdálkodásának ellenőrzése, az erdőgazdaság területén lévő parkerdők tervezése, kivitelezésük irányítása volt. Az itt tervezett 9 parkerdőt mutatom be a könyvemben.

Bárhol dolgoztam, bármilyen beosztásban, az erdőmérnöki pályát nagyon szerettem, élethivatásnak tekintettem, és tekintem még ma is. Ezek a gondolatok vezettek az általam nagyon szeretett parkerdei tervezési és kivitelezési munkákhoz, és ennek a könyvnek a megírásához is.

A parkerdők kialakulásáról

Röviden szólnom kell a zalai erdőkről és a kialakult közjóléti erdőgazdálkodásról, parkerdőkről.

A Dunántúl legerdősültebb megyéje Zala, területének majdnem 30%-át erdő borítja. Zalában szép értékes erdőállományokkal találkozhatunk. Ezek között láthatunk olyan bükkösöket, gyertyános tölgyeseket, melyek országszerte párjukat ritkítják. Erdei fenyveseink pedig az Alpokalja magas csapadékatlagának eredményeként páratlanok.

A nagyszerű zalai erdők tájformáló, felüdülést kínáló értékeit felfedezve az emberek figyelme az erdők felé fordul, és mint üdülőterületeket keresik fel. Az erdőjárásnak, az erdei kirándulásoknak régi hagyományai vannak, de az erdőjárók nem zavarták az erdőgazdálkodást.

Az 1960-as években azonban a természetjárók mellett már a kirándulók is egyre nagyobb számban keresték fel a városokhoz, üdülőterületekhez csatlakozó erdőket. Az erdők új rendeltetését, az üdülésre kijelölt erdők elkülönítését az 1970. évi II. törvény – a IV. ötéves tervtörvény – határozta meg: „Növelni kell az erdők közjóléti szerepét, és a nagyobb települések melletti erdők egy részét fokozatosan alkalmassá kell tenni a kulturáltabb pihenésre.”

Ezeknek a feltételeit meg kellett teremteni, így jöttek létre a jól megtervezett, építményekkel, létesítményekkel kialakított parkerdők. Az 1968 óta folyó parkerdei, közjóléti munkákat ugyanis minden esetben magas szintű erdészeti–közjóléti tervezés előzte meg.

Ezen törvény előírásának megfelelően készültek az általam ismertett kilenc parkerdő építményeinek tervei is.

Közjóléti parkerdők létesítésük sorrendjében

1. Sagoti autóspihenő és parkerdő	1972
2. Zalaegerszegi parkerdő	1973
3. Ormándpusztai parkerdő	1977
4. Kápolnapusztai bivalyrezervátum	1977
5. Nagykanizsai parkerdő (Kanizsa-vár)	1979
6. Zalakarosi parkerdő	1980
7. Kányavári szigeti Környezetvédelmi
Kirándulóközpont (Kis-Balaton)	1984
8. Fekete szigeti kilátó és esőbeálló	1984
9. Pannonhalmi Boldog Mór Kilátó	1992

Sagoti autóspihenő és parkerdő

A parkerdőre a Zalai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság 1971-ben fejlesztési tervet készített és a terv kivitelezése a MÉM 8696/1972 számú jóváhagyásával kezdődött, melynek keretében az alábbiakban részletesen felsorolt létesítmények, építmények valósultak meg.

Az autóspihenő és parkerdő az M7-es főközlekedésű út Zalasárszeg és Galambok közötti részén volt egy autóbuszmegálló közelében. A 7-es főközlekedési út a Balaton, illetve az Adria felé irányuló turista forgalom főútvonala. Az erdő területe 250 ha, amelyből 120 ha pihenőerdő 130ha pedig fakitermelő erdő.

A pihenőerdő a 7-es főközlekedési útról haladva az erdő közepén lévő főnyiladékról volt megközelíthető. Ezen útvonalon bányakavics-cement stabilizációs út épült bitumenes záró réteggel, a járművek az út végéig közlekedhettek, az út két oldalán pedig kiépített, kavicsozott parkoló helyeken parkolhattak.

A bejáratnál az út két oldalán tájékoztató tábla, egy autóspihenő jelű, a jobb oldalon pedig könnyen áttekinthető térképes tábla volt, hogy hol mi található és hogyan megközelíthető.

Az erdő állomány szép lomelegyes tölgyes, egy másik részén kis elegyben szép növesű vörösfenyővel, amelyből pár évvel később a zalakarosi parkerdő kilátójának vörösfenyő tartó oszlopait választottuk ki, és építettük be.

A parkerdőt szépen kialakított sétaösvények kavicsozott burkolattal hálózták be, és az utak mellett és benn az erdőben sok különböző ülőbútor tette lehetővé a kirándulók pihenését.

Az *ülőbútorok* mind a nagyvölgyi kocsányos tölgyes véghasználati állomány, vastag, méretes anyagából kerültek ki és lettek különböző méretre, alakzatra elkészítve.

Az erdőben gondosan kiépített tűzrakóhely, *szalonnasütő* is volt, a mellékelt fényképek tanúskodnak a szépen elkészített ülőbútorokról.

A pihenőerdőnek nagyon szép, tájba illő építménye volt a bejáratú utól balra levő erdőben, a boronafalas, nyeregtetős, kettős korona fedésű, hornyolt cseréppel fedett *vendéglátó épület*, amely kora tavasztól, késő őszig büférendszerben működött. Az épület lábazati része karmacsi kővel volt burkolva. Az épület előtt sok ülőbútor volt felállítva a vendégek részére.

A vendéglátó épülethez közel álló *kútház*, fűrészelt fából, nyitott kiviteli nyeregtetős fedélszékkal épült. Az épületen belül volt a „medve” szivattyús kút, amelynek vízellátása a 28 m mély ásott kútból történt csővezetékekkel. A csurgalékvíz elvezetése rönkbe vájt csatornán keresztül történt.

A megszomjazott kirándulók szomjukat olthatták, valamint gondoskodhattak a gépkocsik hűtővízzel való feltöltéséről is a szivattyús kút használatával.

A bejárati út jobb oldali erdőjében szép kivitelű *esőbeálló* épült, hogy menedéket nyújtson a hirtelen támadt záporok ellen a kirándulóknak. Az *esőbeálló* épület mind két oldala nyitott, hosszú vastag hengeres szarufákból készült. A szarufák alsó végei nagyon vastag tölgy rönkbe lettek beépítve, a rönk másik fele földbe süllyesztve és betonozva.

Az ülóbútor *asztala* hosszában átfűrészelt nagyon vastag tölgyrönkből lett kialakítva, több rönklábra építve, alsó része földbe helyezve és bebetonozva.

A két oldalán lévő *pad*, hasonló kialakítású az asztalhoz, de vékonyabb kivitelben.

Az épület jellege, kivitele tájba illő, esztétikus.

Az ülóbútorok közelében az erdő tisztaságának megóvása érdekében talajba rögzített *hulladékgyűjtőket* helyeztek el.

Az előírásnak megfelelően *illemhelyek* is épültek, és az odavezető út mellett jelzőtáblák mutatták meg, hogy hol találhatók.

Az *esőbeálló* oldalán, de attól távolabb kialakított kis játszótisztás a kiránduló gyerekek szabad mozgására adott lehetőséget. Itt állott egy kisebb *magasles* is, amelyre fel lehetett mászni, továbbá egy tuskóra szerelt *hintá*, *libikóka* is, a gyerekek ezeket nagyon szerették.

Ennek a parkerdőnek nagyon sok látogatója volt. Szerettek idejönni minden irányból az emberek, mert nagyon könnyen felkereshették, és élvezhették az erdő szépségét és nyugalmát.

A pihenőerdő fenntartása azonban munkaigényes, ezért költséges feladat volt, amiről mindig gondoskodni kellett. Egyik legnagyobb gond a takarítás, az erdő tisztán tartása, de hasonló nehézségeket okozott a rendszeresen használt és az időjárási károsításoknak is kitett berendezések folyamatos javítása, felújítása is. Az én időmben ezeket a feladatokat mindig rendben elvégeztük.

Sajnos később a fenntartási költség hiánya miatt ez az autóspihenő és parkerdő 30 évi üzemeltetés után teljesen megszűnt.

Emlékét ezzel a kis ismertetéssel szeretném megőrizni, felidézve azt, amit a természet szépsége, közelsége által nyújtott a nyugalomra, pihenésre vágyó embereknek.

Az emlékek megőrzéséért köszönetet érdemel *Buzek Dénes*, Kanizsa híres fényképésze, aki a parkerdőre emlékeztető sok szép, értékes fényképet készített. Ezzel igen nagy szolgálatot tett nekünk, mert az Ő fényképeit nézve elevenedhet fel előttünk az egykor szép parkerdő emléke.

Háttérben az esőbeálló látható

Erdei ciklámen betelepítve

Autós pihenő

Parkerdő a 7-es út zalai szakasza mentén

A stilusos, farönkökből ki-képzett nagyméretű tábla, s rajta a fekete, égelett betűk már messziről szemébe tűnnek az embernek. A betűkből a következő szöveg áll össze, meghozza nem is egy, hanem négy nyelven — magyarul, olaszul, németül és szerb nyelven — Autós pihenő, majd alatta: Kellemes pihenést kíván a Zalai Erdőgazdaság és Erdőrendezőség.

Ennyi szívélyesség láttán már csak természetes, hogy a fékpedálra lép az ember és bekanyarodik a 7-es út mentén, a zalakarosi elágazó előtti erdőségben, pontosabban fogalmazva a sagotti erdőtömbben frissen létesített autós pihenőbe.

Allíthatjuk érdemes.

A hatalmas tölgyek és cserfák alatt szinte egyik napról a másikra nagyon szép környezetet alakítottak ki az erdőgazdaság, illetve az erdőfelügyelőség dolgozói. A fa-törzsekből fűrészelt asztalkák, a hasított ülőkék az árnyat adó dús lombú fák alatt meghitt hangulatot teremtenek,

csábítanak a pihenésre. Ottjártunkkor építették a mintegy húsz gépkocsi befogadására alkalmas, kavicssal burkolt parkolóhelyet, az eső elől védelmet nyújtó kis házikókat, vagy ahogyan az itt munkálkodó zalakomári erdészeti dolgozói nevezik őket: az esőbeállókat, s egyéb más célokat szolgáló létesítményeket. Mint mondták, körülbelül ket hét múlva lesz komplett az autós pihenő.

Ez azonban csak egyik része a dolognak. Azt is megtudtuk, hogy az autós pihenő építése csak egy kis részlete az itt folyó munkának. A mintegy 250 hektárnyi sagotti erdőtömbből 120 hektárnyi területet kivontak a termelés alól, s ezt a területet parkerdővé, kirándulásra alkalmas területé fejlesztik.

Az ötlethez csak gratulálni lehet, mint ahogyan ahhoz is, hogy az erdőségekben gazdag Zala megyében nemcsak itt, hanem másutt is szándékukban áll hasonló parkerdőket, autós pihenőhelyeket létesíteni.

Kedves újságciikk

A 7-es főközlekedési út és az autóspihenő bejáratí útja

A bejáratú út két oldalán jelzőtáblák, autóspihenő és térképes

Kedves látogatók, szülők kisgyermekkel

Háttámlás ülőbútor, hulladéktartóval a 7-es út közelében

Különböző típusú ülőbútorok és tűzrakóhely, szalonnasütő

Különböző típusú ülőbútorok és szalonnasütő

*Boronafalas, nyeregtetős, hornyolt cserépfedésű
vendéglátó épület*

Nagyméretű rönkből fűrészelt ülőbútor

Vendéglátó épület működés közben vendégekkel

Kútház. fűrészelt, oszlopokon álló épület. „Medve” típusú szivattyúval működik, ásott kútból, csővezetékéről, csurgalék víz elvezetése rönkbe vást csatornán

Szalonnasütő működésben

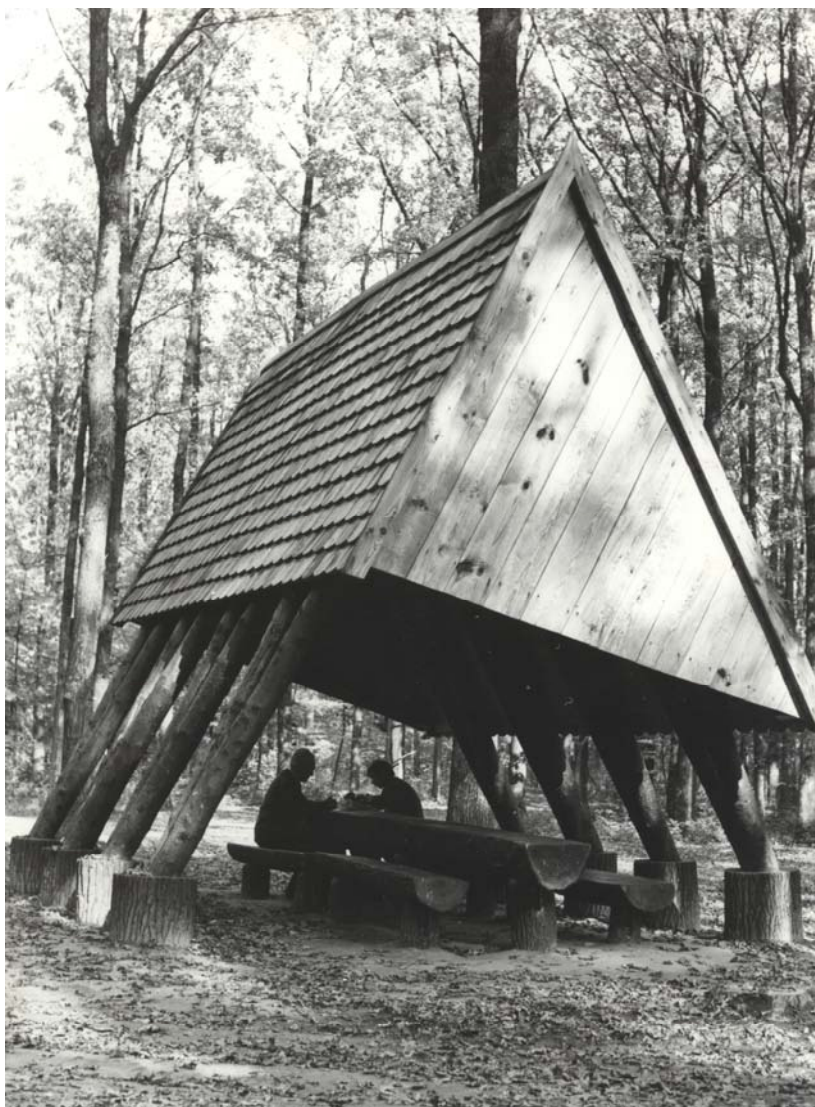
Vendéglátó épület, előtte ülőbútorok

Ülőbútorok hulladéktartóval

Esőbeálló még munkában. Kirándulók látogatása

Pihenők az esőbeállóban

A játszótisztás kedvelt tárgyai, eszközei:

a kismagasles

a libikóka, a kis hinta

*Tájba illő, esztétikus, rönkből faragott háttámlás ülőbútor
tölgyfából*

Elismerő levél a sagoti parkerdővel kapcsolatban:

Tisztelt Főfelügyelő-mérnök Úr !

Őszintén gratulálok alkotásához, a séta-erdők-
höz, azok kiképzéséhez és megvalósításához. Mind-
kettő hozzáértő embert kíván. A megalkotott séta-
erdők az Ön tehetséges alkotómunkáját dicsérik ;
a galamboki különösen. Talán nincs is nagyobb férfi-öröm,
mint alkotást hozni a földre, embertársaink örömé-
re.

Még egyszer : fogadja őszinte elismerésemet.

74. 9. 1.

Üdvözlettel

Horváth Gyula.

Válaszom az elismerésre:

Kedves Tanár Úr!

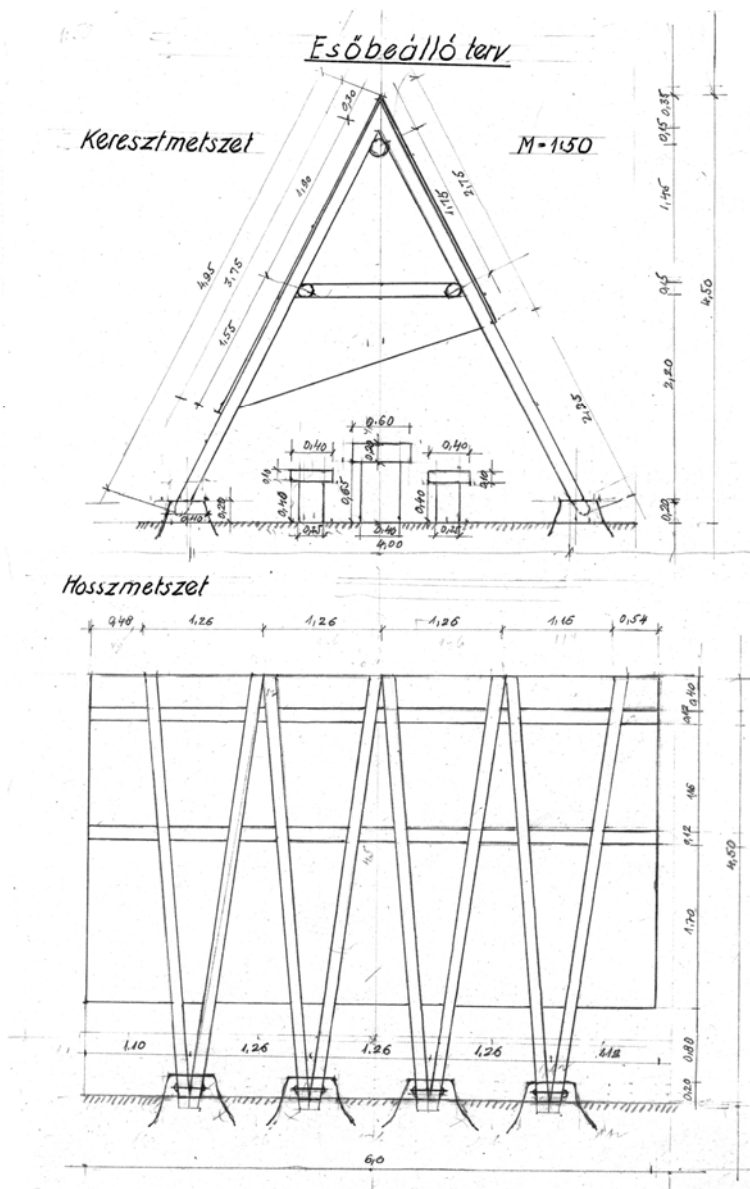
Tisztelettel és szeretettel gondolok Tanár úr kedves levelére, amelyben az általam tervezett sagoti parkerdő létesítményeihez gratulált.

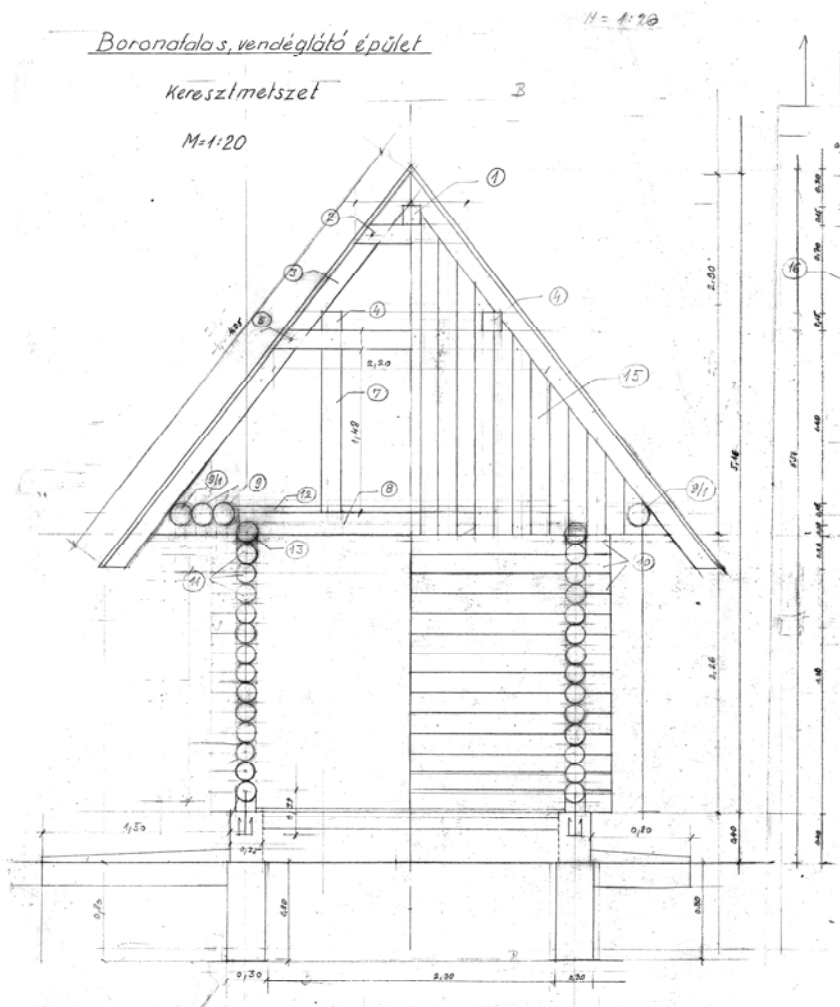
Hálás szívvel köszönöm a tervező munkáimat értékelő, elismerő kedves levelet, és annak nagyon örülök, mert ennél szebben még senki sem értékelte parkerdei munkáimat.

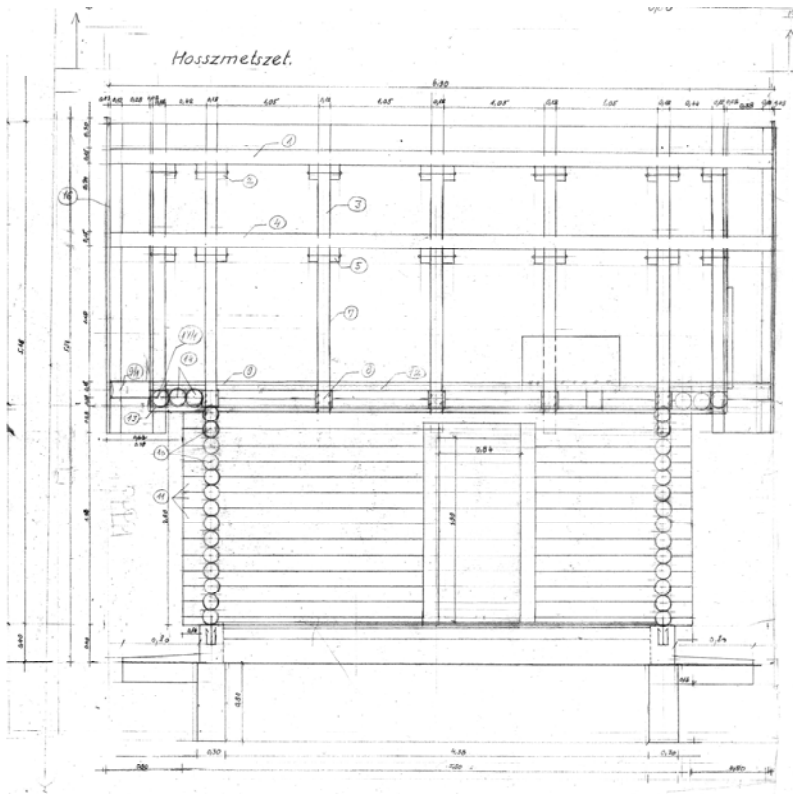
A levél utolsó mondatában foglalt gondolatokat külön megköszönöm!

Erdész üdvözlettel: *Bösze Aladár*

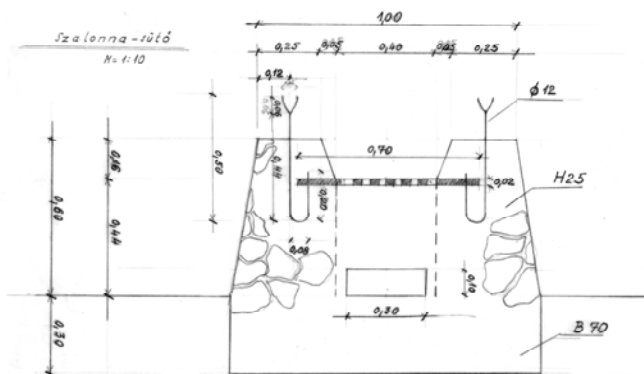
Ismertetem a parkerdei létesítmények megvalósításához, elkészítésük-
höz szükséges tervrajzokat és vázlatokat.

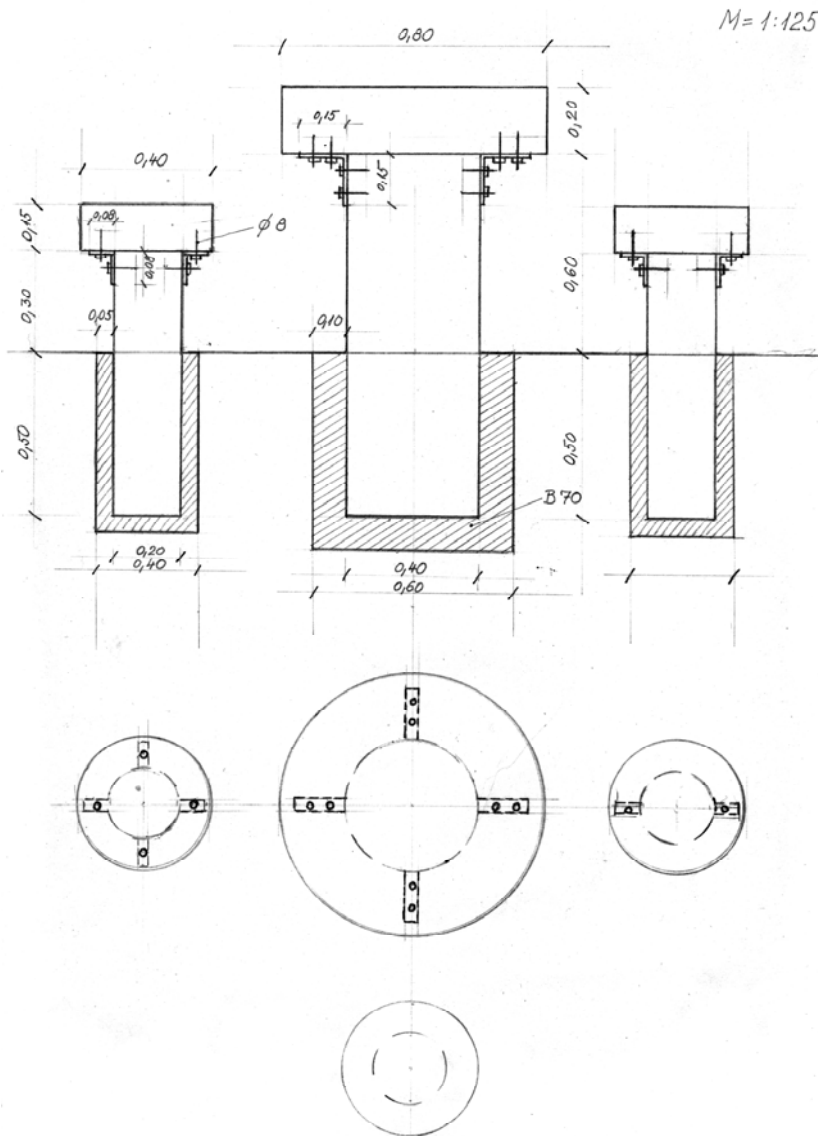

Vendéglátó épület. Hosszmetszet

Szalonna-sütő terv betonba ágyazott kövekkel

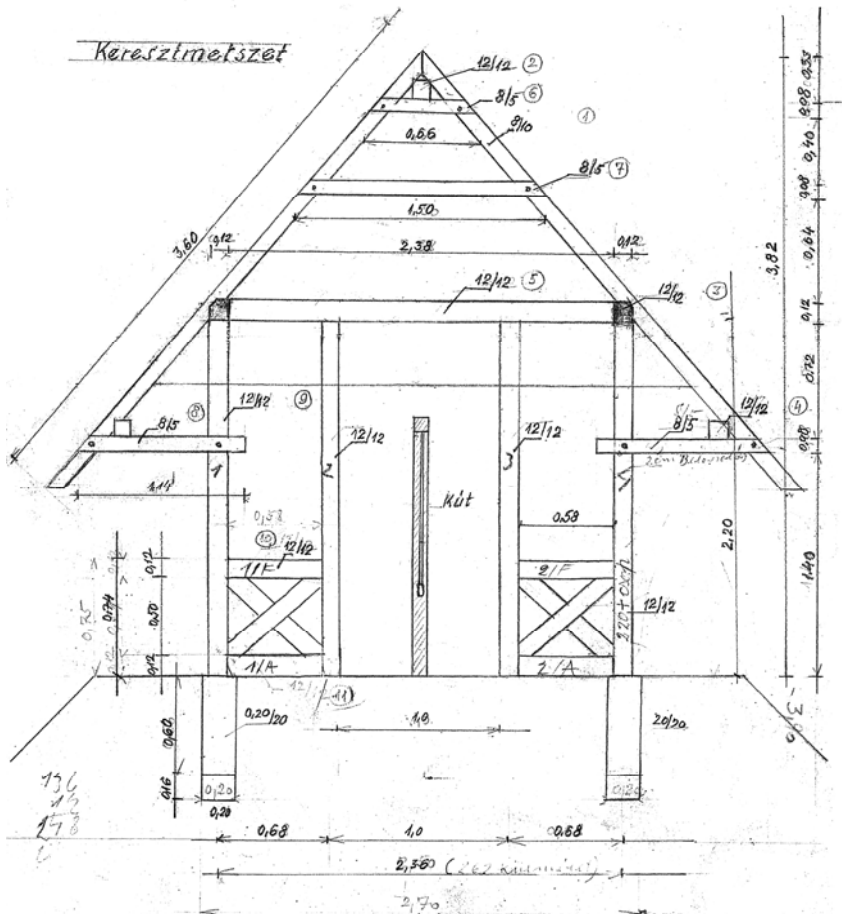

Egy ülőbútorterv a 10 féle közül. Tölgyrönkből fűrészelt, csiszolt, lakozott, betonban.

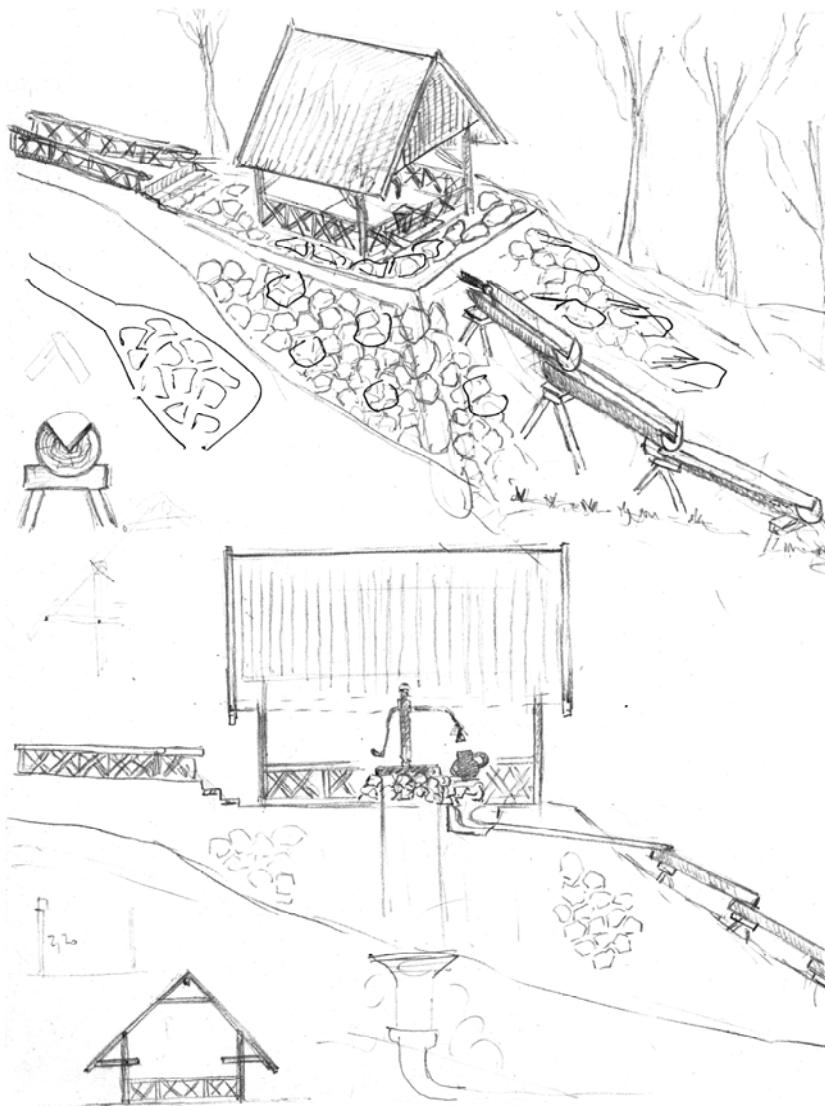
SÁGOTI autóspihenő és parkerdő

Kútház terv

M=1:25

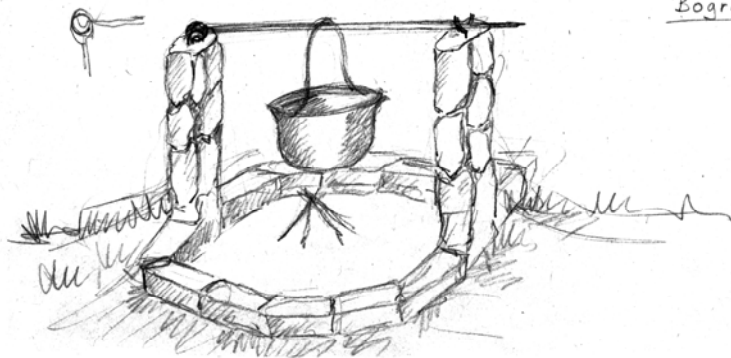
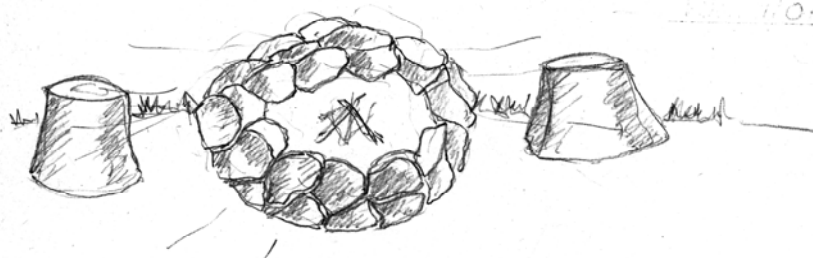
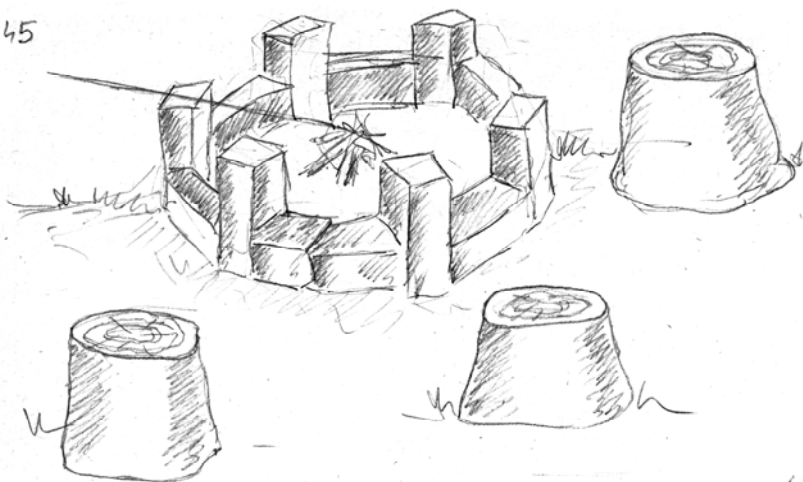

Kútház terv
Keresztmetszet

*A nélkülözhetetlen vízellátás megoldásának vázlata:
Kútház, benne ásott kútból, csővezetékből, Medve típusú szivattyúból
vízfolyás biztosítása, csurgalékvíz szabályozott elvezetése*

45

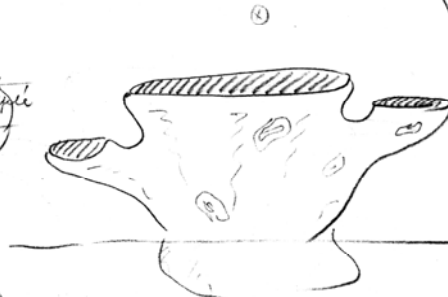
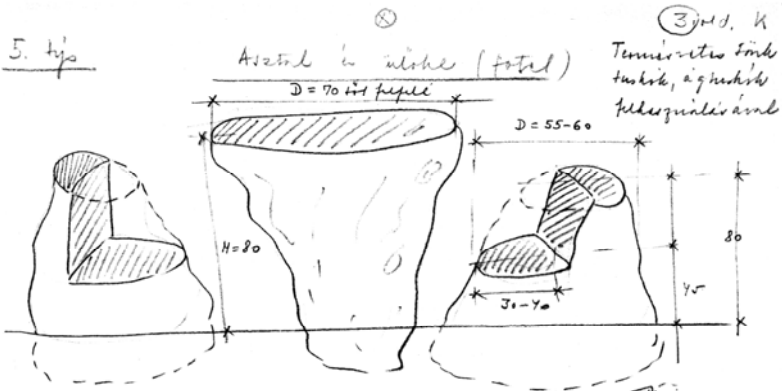

Bográcsűt

Tűzrakóhely vázlatok: szalonnasütésre, bográcsra főzésre

Ülőbútor vázlatok

5. típus

szélre fordított
alagút kezdés
felhasználása

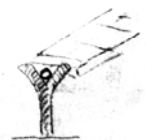

Taplóból
klóke

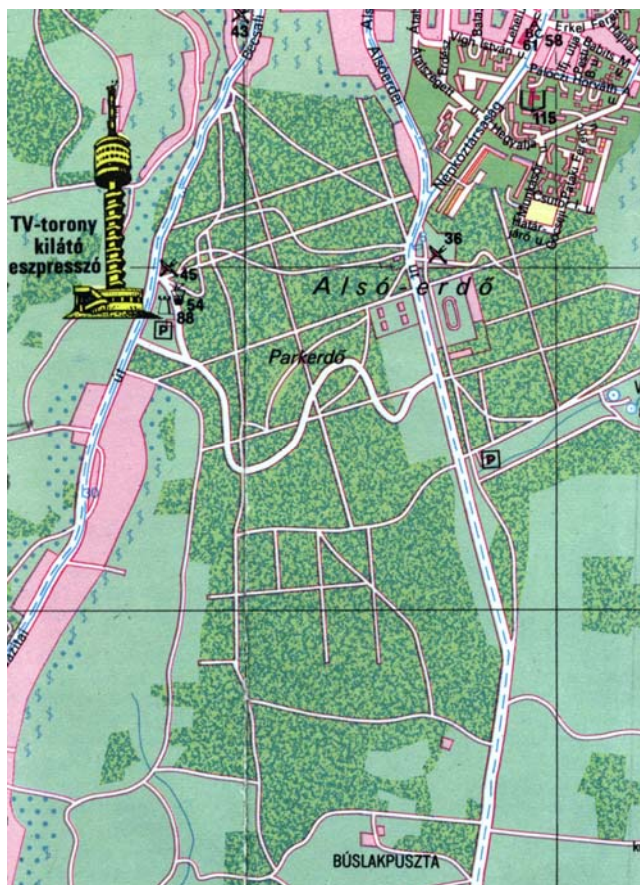
Fürdő felület
szekrény és szekrény
levegőre,
levegőre és levegőre
mennyiségére

Fürdő felület
szekrény és szekrény
levegőre, levegőre és levegőre
mennyiségére

Ülőbútor vázlatok, ezekből alakultak ki a megvalósítottak

Zalaegerszegi parkerdő

A parkerdő területe a göcseji dombvidék legészakibb nyúlványa. Változatos geológiai formáit a vulkáni tevékenység, a szél és a vízerózió együttesen alakította ki.

A parkerdő faállományának zöme a hagyományos erdőgazdálkodás által kialakított gyertyános tölgyes. A parkerdő központjában – a legváltozatosabb terepen – mintegy 20 hektárnyi területen arborétum jellegű, sokszínű, változatos, lazább szerkezetű erdőállományt hoztak létre.

A lágyszárú erdei virágok közül a Zalában honos valamennyi faj megtalálható. Nagyon sok az illatos és az erdei ibolya, valamint az

erdei ciklámen. Kora tavasztól késő őszig az ehető gombák minden faja – a pereszkék, galambgombák, vargányafélék, gyűrűs tölcsérgomba, nagy őzlábgomba stb. – tömegesen található itt.

Gazdag a terület madárvilága is. Az énekeseken kívül találhatók, találkozhatunk a harkályokkal, csúszkákkel, de egerészölyvvel, vörös vércsével, erdei fülesbagollyal, kék kányával (szalakóta), búbos bankával is.

Zalaegerszeg-Bazitán, a terület legmagasabb pontján épült a tv-átjátszó állomás 100 m magas tornya, melynek 60 m magasan lévő presszójából, illetve teraszáról élénk tárul a parkerdő, a zalai táj minden szépsége és Zalaegerszeg panorámája is.

A parkerdő megvalósításához előzetesen erdészeti-közjóléti fejlesztési tervet kellett készíteni, a megvalósulás után pedig le kellett számolni a megvalósított létesítmények költségeivel, amit évente ellenőriztek.

Mivel a feladatok megvalósítása határidőhöz volt kötve, ezért attól függően, hogy milyen sok létesítményre volt szükség, több tervezőt is megbíztak a parkerdei létesítmények megtervezésével.

A feladatok folyamatos megvalósításával így alakult ki a parkerdő jelen állapota.

A nagy munkának egyik hangulatos része volt 1973-ban a havasszépe, (Rhododendron) vagy ahogy inkább nevezik az azálea telepítése. Hűvös-párás levegőjű, savanyú talajú két hektár területű völgybe telepítették a havasszépe cserjéket. A 15-féle cserjéből mintegy 3000 darabot ültettek el a hangulatosan kialakított völgy két oldalában. Ma már az őshonos növényzet mellett a tisztások szegélyein szépen nyílik az azálea. Így alakult ki a parkerdő legszebb része az „*azáleás völgy*”, amely a város kedvelt kiránduló helye.

A több ezer díszcserje május elején a legszebb, mert akkor virágzik a legnagyobb tömegben.

Svájci mintára 1820 m hosszú, 20 állomást magába foglaló tornapálya is épült.

A tv-toronyhoz vezető utat 2 km hosszan az erdészet építette meg. Közben minden évben asztalokat, padokat, esőbeállókat helyeztek ki, sétatutakat létesítettek és mindezeket folyamatosan karbantartották.

A parkerdő délkeleti szegélyén van az Aranyoslapi-forrás, amelyről a zalavári konvent 1381 augusztus 24-i oklevele már említést tesz.

Az erdőtörténeti szempontból is jelentős Aranyoslapi-forrás környékének kiépítését, tereprendezését a zalaegerszegi erdészet végezte el.

A zalaegerszegi parkerdőben előzetes megbízás alapján két parkerdei bejáratí jelzőtáblát és egy esőbeálló házat kellett terveznem, ezeket a létesítményeket ismertetem és mutatom be fényképeken.

A parkerdei *bejáratí jelzőtáblák* minden szövege, színezett ábrája, a fába beégetve és védő lakkal lefestve készült.

Az első bejáratí jelzőtábla közepén legfelül a PARKERDŐ felirat és mellette öt tölgylevélből álló erdész jelvény van. A felirat alatt az üdvözlő szöveg, mellette a bal oldali részen az esőház és a TV torony képe látható. Ezek mellett a bejáratí jelzőtábla szélét tölgylevelekből álló színezett elemsor díszíti.

A jelzőtáblát rögzítő oszlop másik oldalán a fák védelmét hangsúlyozó szöveg olvasható, ami díszítő jellegű nagy tölgylevelekkel van körülvéve.

A másik bejáratí jelzőtábla kivitelben teljesen azonos az első táblával, de az üdvözlő szöveg mellett kilátó rajza látható, a tábla bal oldalát pedig egy több színnel festett nagyon szép göcseji mintás díszítőelemsor szegélyezi.

A bejáratí jelzőtáblákat tartóoszlopra szerelték és az oszlopok tetején faszindelyes védőtetővel fedték.

Az *esőbeálló ház* nyeregtetős, faszindely héjalású építmény. Három oldala betonalapra lett építve 1,0 m magas faragott kő falazattal, a negyedik oldal nyitott.

A hátsó rövidebb szarufák a falba beépített betonsávban behelyezett vas csavarokba vannak behelyezve és rögzítve. A hosszú szarufák pedig a szarufánkénti beton pillérekbe beépített vascsavarokba vannak beépítve, illetve.

Az épületen belül, a hosszú fal részre támaszkodva illesztett padot, vele szemben asztalt alakítottak ki, terveim szerint.

A Zalaerdő Rt. szakemberei sok munkával és állandó odafigyeléssel alakították ki és ápolják ma is ezt a csodálatos „kertet”. A völgy ma már Zalaegerszeg egyik jelképévé vált és a városról szóló reklám kiadványokban rendszeresen szerepel.

Örömmre szolgál, hogy én is közreműködhettem saját munkáimmal ennek a csodálatosan szép parkerdőnek széppé tételében, és hogy erről írhattam is. A parkerdő kialakításában, megvalósításában dolgozó kedves kollégáimnak a parkerdőért végzett szép munkáért köszönetemet fejezem ki és gratulálok mindazért, amit a parkerdő érdekében tettek.

Örömmel emlékezem vissza a városra és szép erdeire, ahol az erdész pályámat kezdtem és boldog házasságot kötöttem.

Az első parkerdei bejárati jelzőtábla tartószerkezetével. A táblát nagyon széppé teszi a tölgylevelekből álló díszítő elem

A bejárati jelző hátsó oldalán elhelyezett második tábla a fa védelméről szól tölgylevelekkel díszítve

A virágzó alsóerdei azáleás

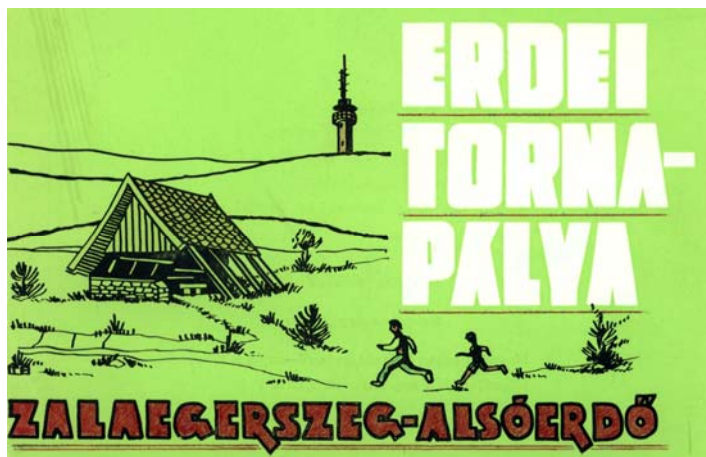
Az azáleás völgy látható magas díszítő fákkal körülvéve

A másik parkerdei bejáratú jelzőtábla látható, hasonló az elsőhöz, és nagyon kiemeli a szép színes göcseji mintás díszítőelem

Alpesi tetős, fazsindely héjalású esőbeállólóház. Három oldal faragott kőfalazattal zárt, a negyedik oldal nyitott, a nyújtott, hosszú szarufák betonpillérekbe beépítve

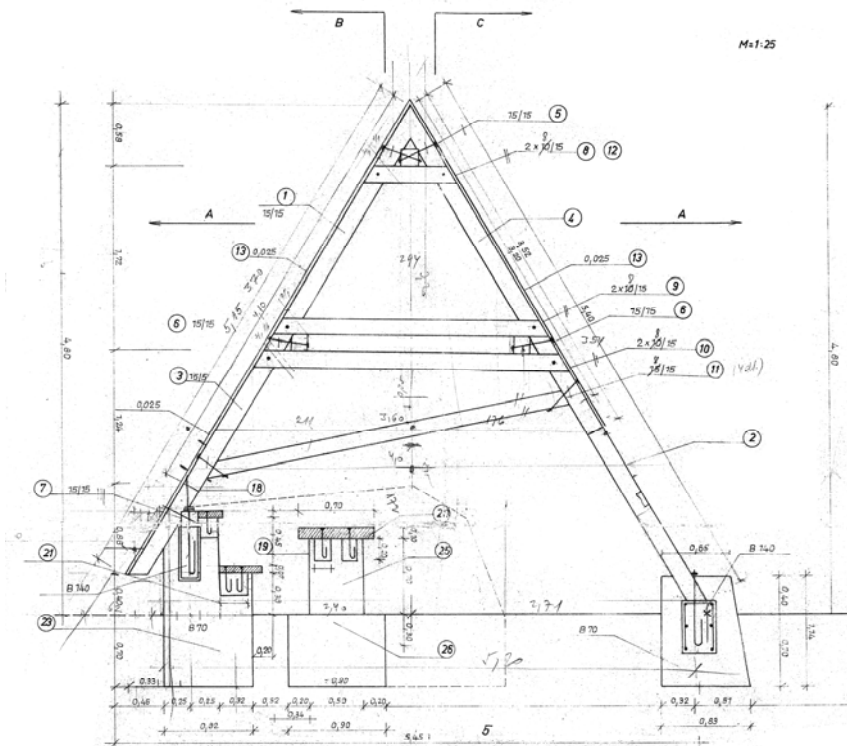

*Meghívó a városi erdei tornapálya ünnepélyes megnyitójára
1973. szeptember 30. Háttérben az esőbeállóház és a TV torony látható*

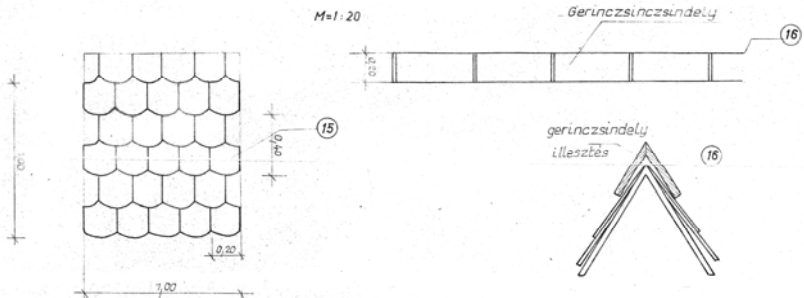
A megyeszékhely kedvelt kirándulólhelye, az Alsóerdő felett magasodik az 1975-ben épített, 100 méterre felnyúló bazitai tv-torony. Az élénk tárló panorámáért mindig érdemes felkeresni a hatvan méter magasban található kilátóteraszt, ám most, hűvösebbre fordult időben különösen messzi tájakat foghatunk be tekintetünkkel. Karnyújtásnyira tűnnek Göcsej erdőkkel borított lankái vagy épp az Alpokalja vonulatai, délkeletről pedig az újudvari tv-torony integet. Hazafelé utunkat vehetjük az Egerszeg-hegy gerincén át is, s ha gyalogosan vagy kerékpárral vágunk neki, zezgugas horhosokat, öreg pincéket, szép hétvégi házakat fedezhetünk fel magunknak.

*A megyeszékhely kedvelt kirándulólhelye, a TV torony és a róla szóló
újságcikk*

Héjalás: Faszindelyvel

1m² anyagszükséglete 22,5 db.

Az esőbeálló keresztmetszeti tervrajza

Virágzik a zalai erdők legszebb díszje, a ciklámen

(Szakács László felvétele)

Kedves emlékem a ciklámenről:

Ha földézem 1957 karácsonyát, amikor a szobánkban a szekrény tetején öt cserépben, cserepenként 30 szál erdei ciklámen virágzott, szinte érzem még csodálatos, különleges illatuk hogyan vegyült szép lucfenyő karácsonyfánk gyantás illatával.

A kétféle illat találkozása a szobának valami egészen különleges, csodálatos ünnepi hangulatot, szinte mennyei élményt adott, amikor kedves feleségemmel kitekintve az ablakon, láttuk, hogy nagy pelyhekben hullott a hó, és megkondultak a harangok is, az éjféli szentmisét jelezvén...

Mindketten nagyon örültünk, hogy egyszerre ennyi kedvesnek, szépek lehettünk résztvevői, és éreztük, hogy ilyen összetetten felemelő pillanatot soha többé nem fogunk átélni...

Szívből kívánom kedves olvasóimnak, hogy hasonló élményben legyen részük!

Ormándpusztai parkerdő

Ormándpuszta Zalakomártól délkeletre, Zala és Somogy megye határán sík és enyhén dombos területen fekszik. 1412-ben Ormandhyda néven említik először, 1832-től Ormándpuszta.

Az 1768. évi úrbér rendezésekor földesura Somssich Antal. Temploma, papja nem volt, a tanítói szolgálatot a kiskomáromi tanító látta el. 1828-ban faluként emlegetik, 14 házában 207 lakosa élt, zsellérek és cselédek.

Az I. világháborúban gróf Somssich Antal huszárszázados, civilben agrármérnök, ormándpusztai lakos a szerb és olasz fronton harcolt. 1915-ben Lengyelország osztrák-magyar megszállási övezetében szolgált, 1919-ben jelentkezett a lengyel hadseregbe. A fehérórosz-litván ulánus ezred tagjaként részt vett a szovjet-orosz lengyel háborúban. Szolgálatáért 1922-ben Vitézségi Érmét kapott, ulánus alezredesként tért haza, a lengyel hadseregből 1930-ban helyezték végleg tartaléklományba.

1931–1935-ben pártonkívüliként országgyűlési képviselőként is ormándpusztai kastélyában élt, birtokán gazdálkodott. Az 1950-es

években kitelepítették, 1953-ban tért vissza kastélya egyik cselédlakásába. 78 éves korában (állítólag a sajátkezűleg végzett patkolás közben!) lova megrúgta, másnap meghalt, a kastély melletti temetőben nyugszik. A gróf dolgos, jóra való, segítőkész ember volt, akinek tudott adni munkát, szerették akik ott laktak. Nem csak a kastély volt tulajdonosaként, hanem emberi magatartása által is megérdemli, hogy megemlékezzünk róla.

*Rippl-Rónai József - Somsich gróf portréja
(lavírozott tus, papír)*

A Nemzeti Kegyeleti Bizottság 2010-ben védelem alá helyezte gróf Somssich Antal politikus, huszárkapitány, a lengyel hadsereg alezrede-se és felesége sírját a Zalakomár-Ormánd, Ormándpusztai temetőben.

A nagy parkkal övezett eklektikus stílusú Somssich-kastélyban 1945 után SZOT iskolaszanatórium, majd gyermeküdülő működött.

A Zalakomártól Somogysimonyi felé vezető út mellett, a kastély környékét magába foglaló ormándi erdőt kellett parkerdővé átalakítani. Az erdő jól gondozott fenyő elegyes lombállományból állt.

Az ormándpusztai erdő parkerdővé átalakításának céljából az erdőkezelő Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság fejlesztési tervet készített, amelyet a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium a 25913/1976 szám alatt hagyott jóvá és engedélyezte kivitelezését.

A jóváhagyott fejlesztési tervben foglaltak alapján kezdődött meg egy torna- és egy akadálypálya építésének megtervezése és kivitelezése.

A torna- és akadálypálya újításával minden érdekelt fél egyetértett, a fejlesztési tervet készítő Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságon kívül a Zalaegerszegi Állami Erdőrendezőség, valamint a SZOT Északi-balatoni igazgatósága.

A torna- és akadálypálya megépítése azért is volt célszerű és indokolt, mivel a parkerdőben SZOT üdülőként működő eklektikus stílusú emeletes kastélyépületben télen 120, nyáron 230 általános iskolás gyerek üdülhetett, akiknek a korszerűen megépített torna- és akadálypálya a tornázást, sportolást tette lehetővé.

Igy alakult ki és valósult meg a 12 állomásos torna- és az 5 állomásos akadálypálya, egy 800 m hosszú korszerű létesítmény, amelynek tervét én készítettem el, előzetes megbízás alapján.

A megtervezett állomásokat, faragott faszindelyes tetejű fa oszlopokra szerelt táblák jelezték, amelyeken az elvégzendő gyakorlatok ábráját és szövegét beégetéssel tüntették fel. Az ormándpusztai megnevezés helyett gyakori az „ormándi” rövidítés.

Az akadályokat igyekeztem érdekessé tenni, ilyen elemekkel mint: palánkmászás, indián szökdelés, rúdmaszás, cölöpsoron átkelés, egyensúlyozó gyakorlat.

Részletes tervet készítettem a tartótetővel ellátott szerkezetekről, és a táblán beégetett feladatokról, ábrákról és szövegekről is.

Sajnos a tervekből ábrákból és szövegekből nem tudok bemutatni, ismertetni, mert a kivitelezőnél maradtak, vagy felhasználták azokat máshol, nálam nem maradt egyetlen példány sem.

Ezért csak néhány fénykép segítségével lehet ismerkedni a szép létesítményekkel.

Megterveztem és ismertettem az erdei torna- és akadálypálya térképét, amely az állomásokat rögzíti és az egész tornapálya útvonalát mutatja be.

A térképes tábla két díszesen faragott tartóoszlopra lett felerősítve, az oszlopokat székely kapuhoz hasonlóan kialakított faragott és fűrészelt elemekkel díszített faszindelyes tető fedi.

Ismertem az erdei torna- és akadálypálya átadásáról készült kedves újságcikket. Ez a megyében már a harmadik átadásra került torna- és akadálypálya, amelyet a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, a Zalaegerszegi Állami Erdőrendezőség, valamint a SZOT Észak-balatoni Igazgatósága létesített.

Bemutatom a parkerdőben korábban megépített SZOT üdülő nagyon jól sikerült fényképeit.

Ismertetem azt a fényképet, amely az erdei torna- és akadálypálya avató ünnepsége alkalmából az üdülő kultúrtermében készült, a fényképen láthatók az érintett szervek vezetői és képviselői. Az avató beszédet Jancsó Gábor, a Zalaegerszegi Állami Erdőrendezőség igazgatója tartotta.

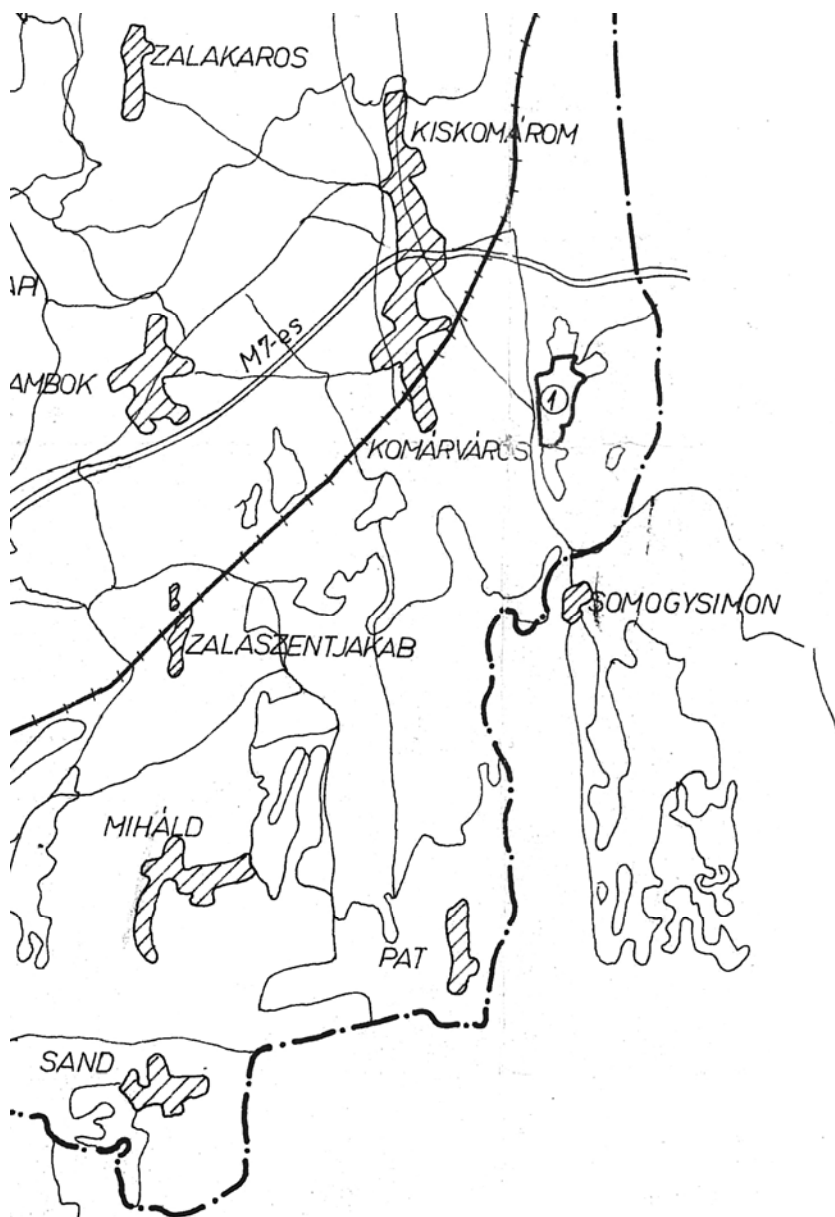
A parkerdőről készült és mellékelt üzemtervi térképen látható a fejlesztési terv, amelyen jól kivehető az erdei torna- és akadálypálya nyomvonala, az erdőrészetek jelölése, a SZOT üdülő helye és a hozzá tartozó park, a bevezető úttal.

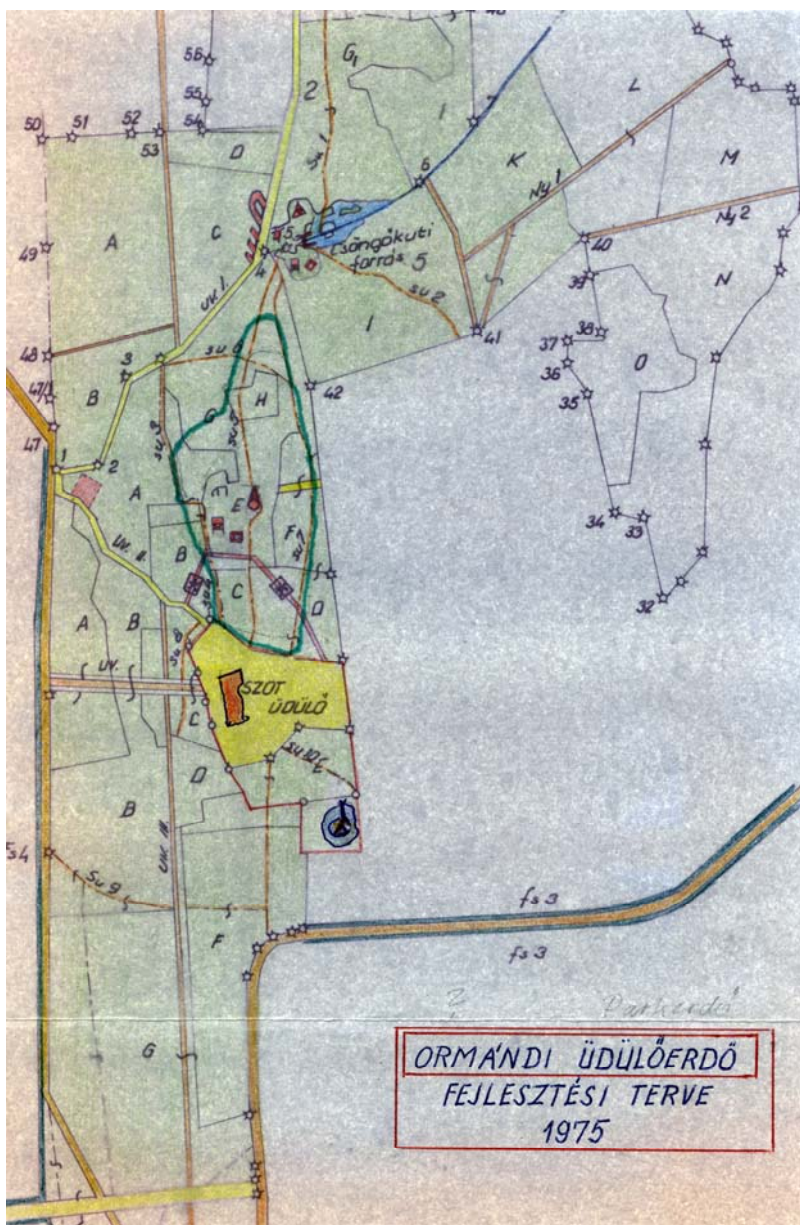
Bemutatom továbbá a Zalakomári Vízügyi Társulat által felújított Csöngölkúti forrásról készült fényképet, amelyen a kiépített forrás vize már nem a fa tövéből folyik, hanem az eleje épített, emléktáblával ellátott kőépítményen átvezetett csövön. Szépen kialakított kőlépcsők vezetnek a forráshoz és a jól kialakított mederhez, amelynek kétoldali rézsűjét kőlapok burkolják, díszítik.

Az üdülő közelében lévő patakmeder rendezését is a Zalakomári Vízügyi Társulat végezte. Ők még egy kis mesterséges tavat is létesítettek az ott üdülő gyermekek örömeire, középen egy kis szigettel, amelyre egy fából készült indián sátor is került ülőbútorokkal. Mindez látható a fejlesztési terv üzemtervi térképén.

A tavon át a szigetre 5 m hosszú gyalogos fahidat építettek, a hidat én terveztem a célnak, rendeltetésének jól megfelelt.

Meg kell említenem, hogy sajnos a tóról, a szigetről, és építményeiről, a bevezető hídról készült kiviteli tervek, vázlatok, sincsenek meg, fényképeket sem tudok bemutatni.

A parkerdő üzemtervi térképe

Az erdei torna- és akadálypálya térképes bejáratú táblája, két díszesen faragott tartóoszlopra van felerősítve. Az oszlopokat székely kapuhoz hasonlóan kialakított faragott és fűrészelt elemekből álló díszített fazsindelyes tető fedi

Egy állomás tartóoszlopra rögzített táblája az elvégzendő gyakorlatok ábrájával és szöveges ismertetésével. A látható cölöpsor a feladat része

Ormándpuszta:

Erdei

torna- és akadálypálya

Ujabb erdei létesítménnyel gazdagodott Zala Ormándpusztán a hét végén adták át a megye harmadik torna- és akadálypályáját, melyet a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, a Zalaegerszegi Állami Erdőrendezőség, valamint a SZOT Észak-balatoni Igazgatósága létesített.

A nyolcszáz méter hosszú tornapályán 12 állomást és 5 akadályt helyeztek el. Új a kialakításban, hogy versenyek megtartására is alkalmas: az állomásokat faragott, faszin-

delyes tetejű faoszlopokra szerelt táblák jelzik, melyeken az elvégzendő gyakorlatok ábráját és szövegét tüntették fel. Az akadályok is érdekesek: palánkmászás, indián szökdelés, rúdmaszás, cölöpsoron átkelés szerepel a feladatok között. A pályát elsősorban az Ormándi SZOT Gyermekudulóban pihenő általános iskolás gyermekek használják majd. Télen százhuszan, nyáron pedig kétszázharmincan pihennek itt.

G. M.

Az átadáskor készült kedves újságcikk

Egy másik állomás táblája

*Az erdei torna- és akadálypálya átadási és avatási ünnepén megjelent
szervek vezetői és képviselői az üdülőépület főbejárata előtt*

*Ormándpusztai SZOT gyermeküdülő képei. Az eklektikus stílusú épület
korábban Somssich gróf tulajdona volt a parkkal és
a környező erdőkkel*

Az ormándpusztai parkerdő erdei torna- és akadálypályájának ünnepélyes átadása, avatása

Akadálypályán palánkmászás

Rúdmászás

Egyensúlyozó gyakorlat gerendáról gerendára lépéssel

Egyensúlyozó pálya kialakítása lejtős terepen

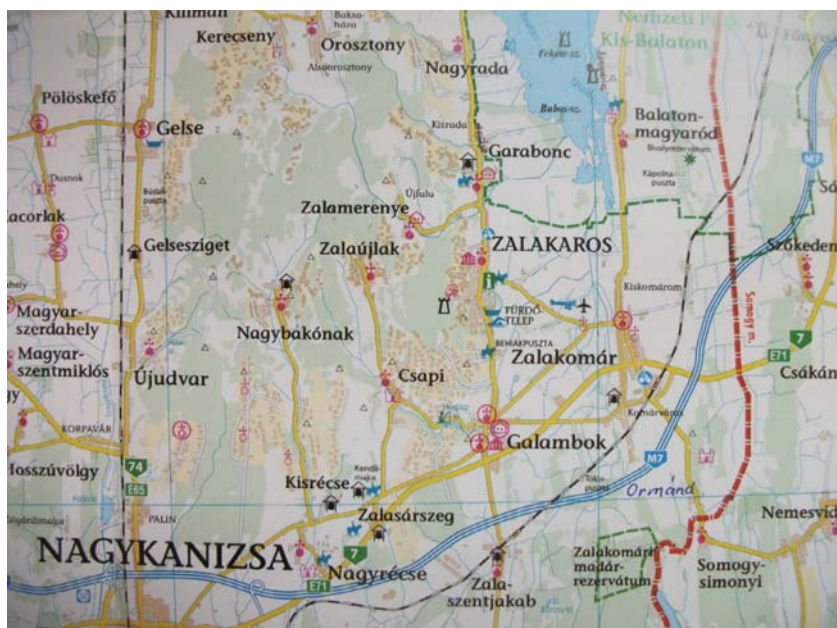

A SZOT üdülő kultúrtermében az erdei torna- és akadálypálya átadása és avatása alkalmával megjelent szervek vezetői és képviselői. Az avató beszédet Jancsó Gábor, a Zalaegerszegi Állami Erdőrendezőség Igazgatója tartotta

A csöngőkúti forrás, amelyet a Zalakomári Vízügyi Társulat újított fel, kőlapokkal burkolt, köemléket állított, kétoldalt kőlépcsőket alakított ki

Kápolnapusztai bivalyrezervátum

Kápolnapusztja Zalakomártól északra, Balatonmagyaród község mellett található.

A Nagykanizsai Állami Gazdaság Kápolnapusztai Üzemegységéhez tartozott hazánk egyetlen, mintegy 60-as létszámú bivalyállománya, mely jellegénél fogva rendkívüli természeti értéket képviselt. Ennek megtartása, fejlesztése érdekében szükségessé vált egy bivalyrezervátum kialakítása, megvalósítása.

A Kis-Balaton közvetlen közelében található, párját ritkító bivalyrezervátumban az állatok viselkedése pihenőhelyekkel és kilátóval ellátott másfél kilométeres sétaút bejárásával ismerhető meg.

A Nagykanizsai Állami Gazdaság ezért fejlesztési tervet készített, és felterjesztette a Zalaegerszegi Állami Erdőfelügyelőséghez. Felülvizsgálva a 16,5 hektáros „Kápolnapusztai bivalyrezervátum” tervét, az Erdőfelügyelőség 1980-ban elfogadta és jóváhagyta. Létrehozása óta annyi változás történt, hogy az Állami Gazdaságtól 1992-ben a Nemzeti Park örökölte meg és üzemelteti azóta is az állományt.

Ebben a térségben korábban is voltak bivalyartó gazdálkodók, akik a bivalyok rendkívüli igaerejére támaszkodva nagyon jó eredményeket értek el gazdaságaikban, de később a motorizáció feleslegessé tette a bivalyok alkalmazását. Már a kipusztulás határán voltak, amikor a Nagykanizsai Állami Gazdaság értéküket felismerte és a még meglévő állományokat átvette és fenntartotta.

A Kis-Balaton közelében lápos területen természetes körülményeket teremtettek számukra, a leendő rezervátum területe minden tekintetben megfelelt a bivalyok életfeltételeinek. Így alakult ki és jött létre a fejlesztési terv alapján fokozatosan a kápolnapusztai területen a bivalyrezervátum.

A hazai bivalypopulációnak elsődlegesen génmegőrző szerepe van, mellette kiemelkedő feladatuk a gyepterelés biztosítása.

A bivalyok nyáron szabadon legelhetnek, a téli időszakban takarmányon élnek. A bivalyok gyakori dagonyázással védekeznek a nagy meleg és a bögölycsipések ellen.

A rezervátum értékes állományának biztonságos, zavartalan megfigyelhetősége érdekében, továbbá a bivalyok iránt érdeklődők számára a rezervátumot megtekinthetővé kellett tenni.

Ezért vált szükségessé egy kilátónak és egy esőbeállónak a megtervezése és megépítése. A két létesítmény tervezését elvállaltam.

A kilátó teljes tervdokumentációját elkészítettem, amit az illetékes építési hatósághoz továbbítottunk engedélyezésre. A felülvizsgálat és jóváhagyás után az Állami Gazdaság a kilátót saját építőrészlegével építette meg.

Az áttekinthetőség céljából mellékelem a kápolnapusztai kilátó homlokzat – metszet tervét, és ismertetem a kilátó főbb jellemzőit.

A kilátótorony anyaga: fa, a 4 db 13,5 m magas tartóoszlop a tervezett vörösfenyő szelvényezett anyagból. Vörösfenyőből készültek a szélrácsrudak, és az egyes emeletek mellvéd burkolatai is.

A többi faserkezeti részek: a tartó és kiváltó gerendák és lépcsőszerkezetek anyaga tölgyfa.

A kilátótorony alakja egy felfele keskenyedő csonkagúla.

Alaprajzi mérete terepszinten 4,30 x 4,30 m, a torony 4 db kilátószintre tagozódik. A kilátószintek padlóvonal szintjének magasságkülönbsége egymástól 2,50 m.

A tető: sátortető nád fedéssel.

A kilátó szintek földeme: fagerendás földém, a gerendák egymástól való oldaltávolsága 0,60 m-től 1,10 m-ig, keresztmetszeti mérete 13 x 13 cm-től 15 x 15 cm-ig változik.

Járófelület: A gerendákon a járófelületet 4 cm vastag pallóborítás adja.

A földéngerendák a torony egymással szemben fekvő két oldalán lévő kiváltógerendákra terhelnek, amelyek az oszlopokba csapolással csatlakoznak.

A tartóoszlopok kimerevítésére a mellékelt tervrajz szerinti elrendezésben a szintenként elhelyezett szélrácsrudak szolgálnak és egy összefüggő rácsos szerkezetet képeznek.

A merevítő szélrácsrudak az oszlopokba be vannak csapolva, illetve lapolva és csavarozva, az oszlopok külső síkjában. A szélrácsrudak csapolással, illetve lapolással csatlakoznak a mellvéd gerendákhoz is.

Falépcső szerkezettel oldottuk meg a kilátó 4 szintjének megközelítését. A pofafák 10 x 18 cm-es szelvény méretűek beeresztett fokokkal. A lépcsőfokok 25 mm vastag tölgyfából készültek. A lépcsőszerkezet hossza szintenként 3,5 m. A lépcsőszerkezet mindkét oldalán háromhárom db tartóoszlopra felszerelt védőkorlát és burkolat van a biztonságos közlekedés céljából.

Alapozás: Tartóoszloponként 160 x 160 cm-es, vasalási terv szerint vasalt B-200 minőségű betonpillérekkel. A pillérekbe 50 x 50 cm-es vaslemez van bebetonozva, amelyekből 4 db M20-as töcsavar áll ki. Vele párhuzamosan illeszkedik egy másik 50 x 50 cm-es vaslemez, amelyre rá van hegesztve 1 db 60 cm magas, 24 cm átmérőjű acélcső.

A tartóoszlop alsó vége ebbe a vascsőbe illesztve a tervrajz szerinti megoldással kapcsolódik a beton alaphoz.

Az alapozás, a helyszíni talajvízszelvényen végzett talajvizsgálat szerint, a statikai számítások alapján megfelelően történt.

Faanyagvédelem: a kilátótorony faszerkezeti részeinek az időjárás viszontagságaival szembeni megvédése érdekében rendkívül fontos.

Elsősorban a fő szerkezeti elemek (tartóoszlopok, szélrácsrudak, látható díszburkolat) védelme a legfontosabb, de a többi szerkezeti rész felületkezelése sem hanyagolható el (XILAMON és XILADEKOR).

A fém elemek (csavarok, alátét lemezek, vaslemezek, vascsövek,) korrózió elleni védelme fekete olajfestékkel és lakkal volt megoldható.

Esőbeálló tervezésével és felállításával nyújtottunk védelmet a bivalyrezervátumba látogatók számára az időjárás viszontagságaival

szemben. Az esőbeálló tervét előzetes hozzájárulással vállaltam és készítettem el. Sajnos az általam oda tervezett esőbeálló képét nem tudom bemutatni, mellékelek egy tájba illő hasonló teljes tervet.

Az esőbeálló teljes egészében fából készült, a terven látható érdekes megoldással. Az eleje és egyúttal a bejárata nyitott, a hátfala és két oldala vízszintes gerendákhoz felerősített 1,5 m magas félgömbfa díszítésű fallal határolt.

A kis építmény *tetőfedése*, héjalása 25 cm vastag nádfödéssel készült.

A *tetőrész* a bejárat fölött rövid, a hátsó hosszú és a hátfal félhengres elemeit tartó vízszintes gerendára támaszkodik.

Belül hosszú padot építettek be a pihenni, leülni vágyó kirándulók részére.

A bivalyrezervátumon túlhaladva, a Balatonmagyaród irányában lévő Kápolnapusztán voltak pár épületből álló kis majorok, amelyekben állattartással köztük bivalyokkal is foglalkoztak. Az állatok vízellátását, itatását hagyományos módon, a környékükön még meglévő gémeskutakkal oldották meg.

A fényképen látható *gémeskutat*, mint a hagyományos állattartó régi paraszti gazdálkodás nélkülözhetetlen létesítményét, a múlt kedves, emlékét és jelképét kívántam megőrizni.

A kápolnapusztai bivalyrezervátum bejárati jelzőtáblája

A Kis-Balatonhoz tartozó Kányavári sziget közelében, Kápolnapusztán található hazánk egyetlen bivalyrezervátuma. A nagy testű, irtózatosszerű igás- és tejelőmarha évszázadokkal ezelőtt a mezőgazdaságban legszívesebben alkalmazott „munkagép” volt. A motorizáció olyannyira kiszorította őket életterükből, hogy szinte az utolsó pillanatokban sikerült megmenteni a négylábú monstrumokat. A kápolnapusztai rezervátumban, lápos vidéken természetes körülményeket teremtetek számukra. Békés állatok, de azért óvatosan közeledjünk hozzájuk.

A bivalyok életét ismertető újságcikk

A bivalyrezervátum 13,5 m magas kilátója. A kilátó csonkagúla alakú, 4 emeletes, anyaga vörösfenyő és tölgy szelvényárú, védőkerítéssel ellátva. Fedése sátoztető, nádfedéssel

Első sorban azért tartják őket, hogy karbantartsák a legelőt

Dagonyázó bivalyok, így védekeznek a nagy meleg és a bögölycsípések ellen

A NAGYKANIZSAI ÁLLAMI GAZDASÁG

az ország legnagyobb, 350 ha területű körteültetvényével rendelkezik. Egyéb gyümölcsök mellett évenként 7—800 vagon körtét termel az országnak.

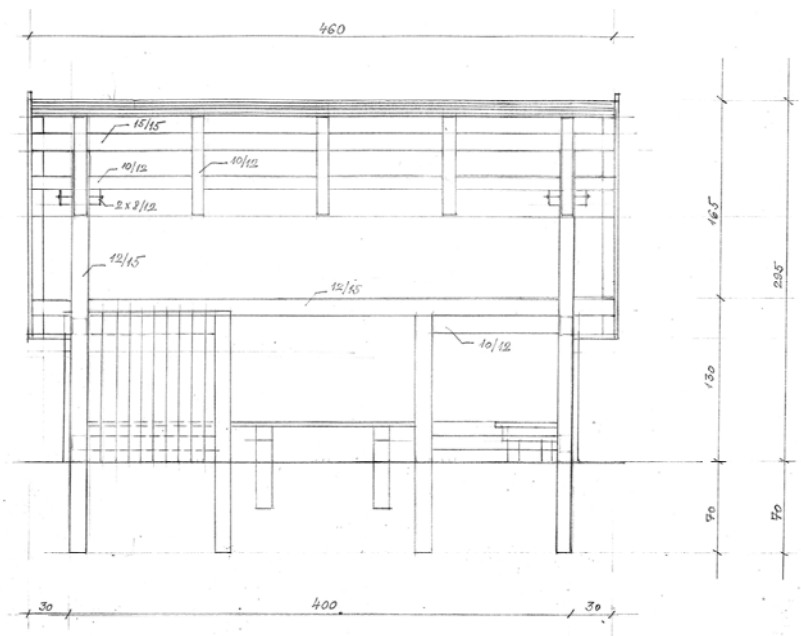
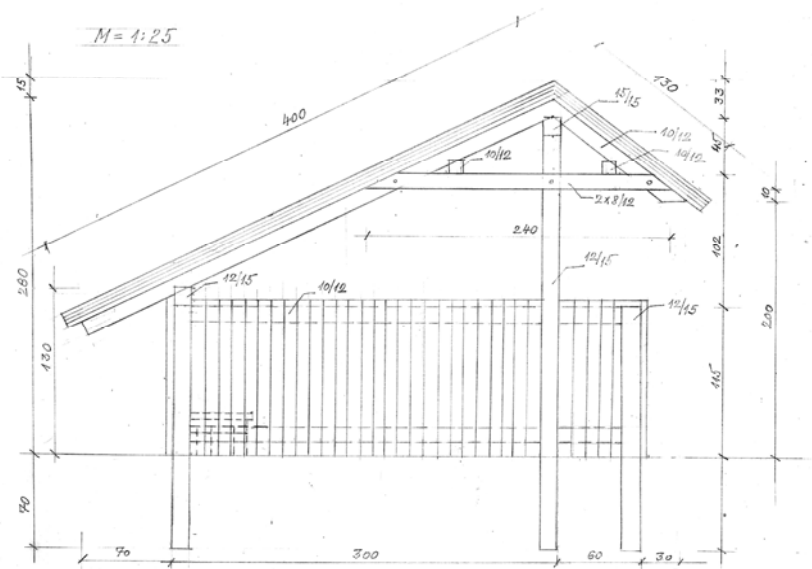
1977-ben a gazdaság kialakította a bivalyrezervátumot.

Legelésző bivalycsorda. Mögöttük, kissé távolabb a kilátó

A bivalyrezervátum melletti puszán az állatokat még gémeskútról itatták

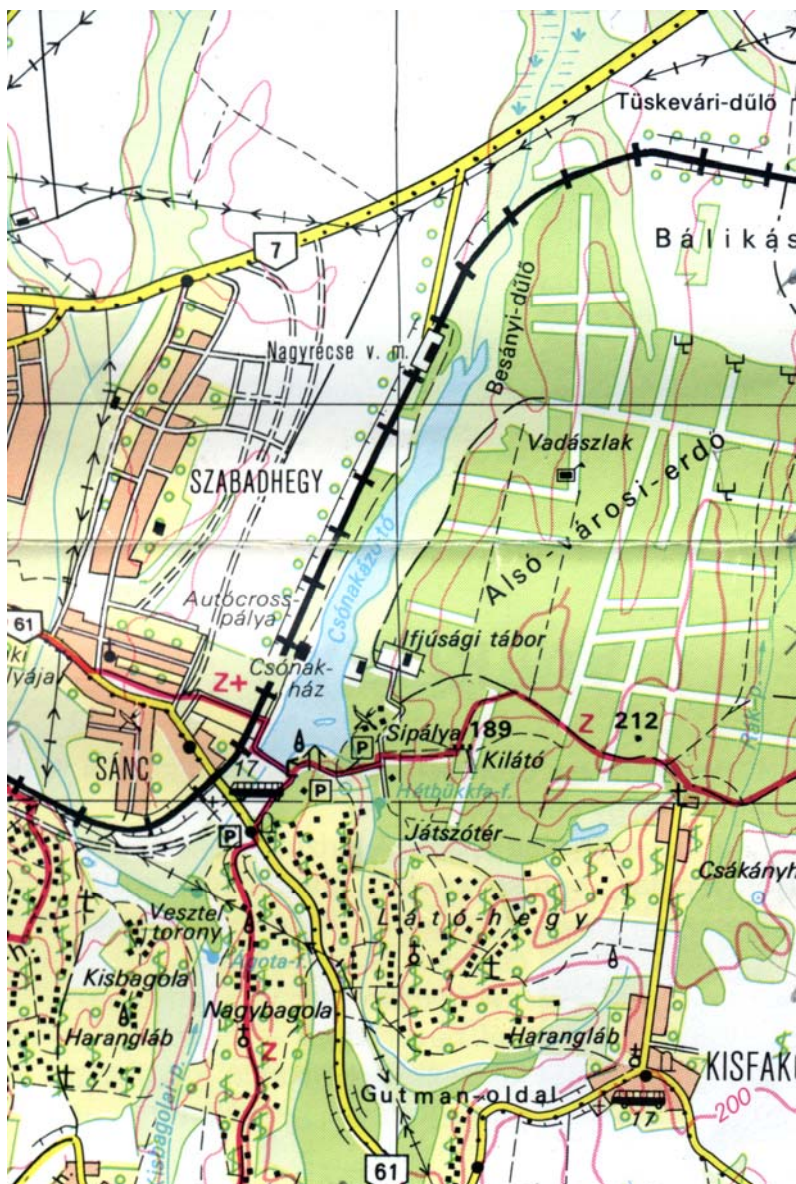

Bivalyrezervátum kilátója
(Fotó: Iványi Miklós)

*Bivalyrezervátum kilátója ma, a villámhárítóval
(Fotó: Iványi Miklós)*

Nagykanizsai parkerdő

Nagykanizsa a megye második legnagyobb városa, a Murától északra a Principális csatorna két oldalán fekszik.

A parkerdőt a várostól keletre a 61-es Nagykanizsa – Kaposvári út mellett találjuk, sétánnyal kapcsolódik a városhoz. Területe 515 ha.

Felszíne erősen szabdalt, észak-déli irányú völgyek és gerincek váltják egymást, az igazi Zala képe tárul elénk. Vízmosásos, vadregényes völgyeiben otthonra talált a szarvas, az őz. A parkerdő nyugati oldalán idős cser és tölgyállományok, keleti oldalán 100 éves bükkösök fordulnak elő, ezeket később foltokban vörösfenyő, lucfenyő és különböző exóta fenyők tarkítják.

A városból kivezető úton már messziről a szemünkbe tűnik a Látó-hegyi tetőn épült 26 m magas kilátótorony, amelyről nagyszerű kilátás nyílik a városra, a Principális kis patak völgyében épült kisebb területekre és a parkerdőhöz tartozó több, mint 40 ha-os Csónakázó-tóra.

A *kilátó* ez a magas vasvázas építmény tulajdonképpen egy használt fűrtorony, amit a „Kőolaj Fűrási Vállalat” adott át parkerdei létesítménynek. A torony járhatóvá tétele céljából, az erdőgazdaság fából lépcsőket, oldaldvédő burkolatokat és karfákat készített és szereltetett fel, hogy a kirándulók a kiépített kilátói szintről gyönyörködhesse a táj, a város, az erdők és a Csónakázó-tó nyújtotta látványban.

A *Csónakázó-tó* kialakítása igen szerencsés és a tájat még szebbé, vonzóbbá tevő megoldás volt. Az erdőgazdaság által elkészített fejlesztési terv (1972) alapján a Nagybakónaki patakon 1977-ben völgyzárógátat emelve keletkezett a 40 hektáros nagyságú tó, ami jelentősen megemelte a parkerdő esztétikai értékét, jelentőségét.

Így alakult ki egy nagyon kedvező adottságokkal rendelkező *erdei szabadidő központ*, a nagykanizsai parkerdő és a környezetében fekvő Csónakázó tó együttese.

Sok szép munka és feladat valósult meg jó eredménnyel több tervező és kivitelező kollégáim részéről, szívből gratulálok nekik ehhez a szép és eredményes munkához.

Ilyenek voltak pl.:

- fafajokat bemutató tanösvény terve 1977-ben, amely csak később valósult meg, továbbá

- újabb jelentős fásítás a 90-es évtizedek elején,

- az erdő életét bemutató oktató ösvény kialakítása 2006-ban.

A parkerdő további fontosabb létesítményei voltak:

Kiépített források, erdei bútorok, szalonnasütő helyek, kilátó, esőbeálló, hídépítés, gyermekjátszóter, nyári tábor, mediterrán kert, rönkvár, vendéglő, autóparkoló és kiépített forrás.

A *szabadidő központ* lehetőséget teremt, rendszeresen helyet biztosít hazai és nemzetközi lovasversenyeknek, horgászversenyeknek, kutya-kiállításoknak, majálisoknak, hajómodellező versenyeknek, sőt nemzetközi kajak-kenu és sárkányhajó versenyeknek is.

Azokat az építményeket részletesebben bemutatom, amelyek tervezésére megbízást kaptam, és előzetes hozzájárulás alapján vállaltam, megterveztem és kivitelezésüket irányítottam.

Legelső feladatomból volt még az építési munkálatok megkezdése előtt, a tónál *szintező* műszerrel kitűzni és cövekekkel rögzíteni a tervezett üzemi vízszintet, annak magasságát, a tó teljes területén a földmunkát végző tolólapos, láncfalas gép számára.

A Csónakázó-tó kialakításának vége felé kapott feladatomból volt a tó elkeskenyedő részén egy gyalogos *fahíd megtervezése* és a kivitelezésének irányítása. A Csónakázó-tó melletti sétaútról ezen a hídon lehetett átmenni a tó másik oldalára. Jó elgondolás és megvalósulás volt (1974), a tervet bemutatom. Hosszú üzemeltetés után lebontották, és helyére nagyobb igénybevételre alkalmas beton hidat építettek.

A hídról csak rövid ismertetéssel szolgálhatok, sajnálom, hogy a tervdokumentáció statikai számításokkal nincs meg, de a tervrajz önmagában is sokat mond a létesítményről.

A híd főrésze a (8 jelű) *főtartó gerendák*: 2 db 7,35 m hosszú, ezen fekszenek, erre merőlegesen a (7 jelű) *keresztartók*: 9 db, 2,80 m hosszú, ezekben vannak a (2 jelű) *korlátoszlopok*: 9x2 db 1,20 m.

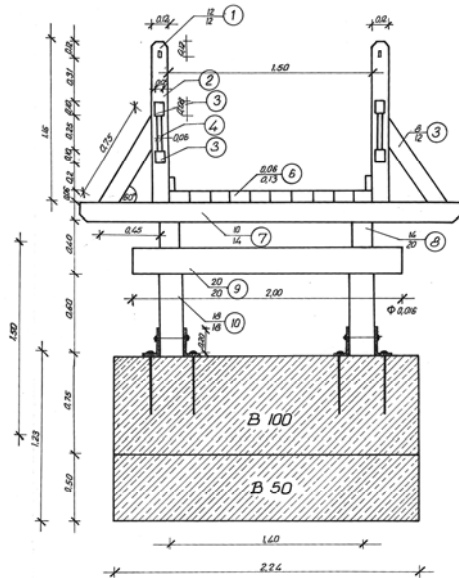
A korlátoszlopok között van *andráskeresztben* 2db rögzítő, 8 oszlop-közt összesen 16 db.

A korlátoszlopokon fekszik a (1 jelű) *korlátfa* 7,35 m hosszú, 2 db.

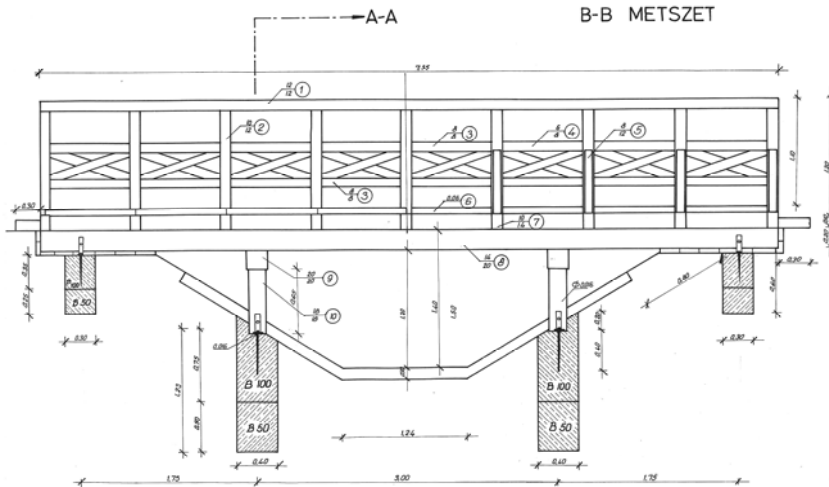
A főtartó gerenda két helyen van alátámasztva oszlopszerűen a (9 és 10 jelű) gerendákkal. Ez a szerkezet a (10 jelű) gerenda, amelynek alsó része a 0,40 m széles és 2,24 m hosszú beton alapon fekszik, a betonba beépített és abból kiálló vascsavarokkal rögzített hídterven látható megoldással szögvasba elhelyezve.

Ez a két tartó a főgerenda szélétől 1,75m-re van elhelyezve a beton-alapokkal együtt, mind a két oldalon.

A-A METSZET

A nagykanizsai parkerdő hidterve. Keresztmetszet

Hosszmetszet

Ezen kívül a főtartó gerenda még két helyen van rögzítve a két végén, a terven látható módon, minden tartó nélkül 0,30 m széles, 2,20m hosszú beton sávon a terven látható módon, vascsavarokkal rögzítve.

A hídnyílás mérete a főtartó gerenda alatt 5,0 m, legalsó mérete 1,24 m, legnagyobb mélysége 1,20 m.

Esőbeálló ház hornyolt cseréppel fedett alpesi tetős.

A Csónakázó-tóhoz közel, a sétaút mentén az alpesi tetős esőbeálló ház három oldala beton alapra lett építve 1m magas faragott kő falazattal, a negyedik oldala nyitott.

A hosszú szarufák, amelyek egyenként betonpillérekbe vannak beépítve, az ott kialakított vascsavarokba helyezve, a betonpillérek kívül kőlapokkal vannak burkolva, díszítve.

A rövidebb szarufák a hátsó falban kialakított betonrészben beépített vascsavarokkal vannak beillesztve, rögzítve.

Belül a hátsó részen hosszú beépített pad és előtte asztalok láthatók. Tervrajza nincs meg, de a zalaegerszegi esőbeálló házzal azonos, annak tervrajzai megnézhetők.

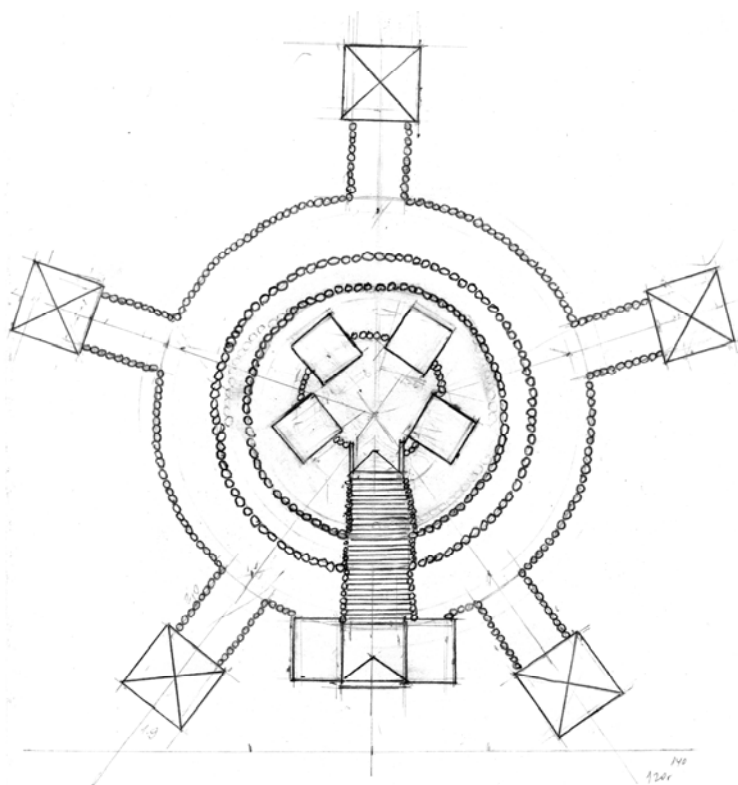

Alpesi tetős esőbeálló-ház kőfalazattal építve, elől nyitott, hosszú szarufákkal betonpillérbe rögzítve, hátul a rövidebb szarufák a kőfalazat beton részébe beépített vascsavarokba illesztve, rögzítve

Kanizsa-várához hasonló rönk játszóvár tervezése és kivitelezésének irányítása volt a következő feladatom. Híres várkapitányáról Thury várnak is hívták. A Kanizsa-vár tervének átdolgozásával, annak kicsinyített mását terveztem meg.

*Kanizsa-vár
egykor*

Kanizsa-vár alaprajzi vázlat

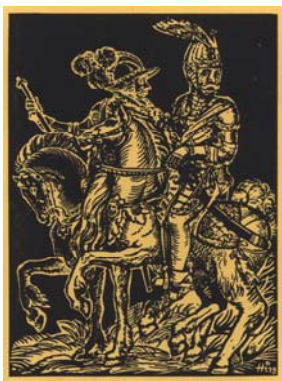
A vár az erdő mellett, a játszótér és a mediterrán kert közötti réten, odaszállított földből kialakított mesterséges dombra épült meg, a beépítésre került 50 köbméter akác rönkből, válogatott szálfákból nagyon szép kivitelben.

A kivitelezés két ütemben történt. Az első ütemben a kör alakú vár három palánkmezőből álló része és a fellegvár épült meg. A palánkmezők akác rönkből válogatott szálfákból készültek az egyes elemek alapos megmunkálásával és bebetonozásával. A három palánkmező felett a mesterséges dombtetőn épült meg a fellegvár, egy bejárati kapuval és 4 db bástyatoronnyal, a tornyokat összekötő palánk elemekkel. Egy bástyatorony 4 db tartóoszlopból áll keresztmerezítőkkel rögzítve, kívül három oldalon deszkaburkolattal ellátva, a negyedik oldalon nyitott létrafeljáróval. A lépcsőfeljárat a fellegvárig rönkbeépítéssel készült, azok bütüje adja a lépcsőfok alapot a fényképen is látható módon.

A második ütemben készült el az 5db őrtorony, amelyeket 2,5 m hosszú folyosó köt össze a legalsó mezővel, csak így lehet az őrtoronyba feljutni és onnan a tájat őrizni, figyelni. Az őrtorony sáttetővel készült, deszkaelemek fedik.

A legalsó palánkmező kijelölt részén épült meg a várkapu és egy-egy bástyatorony.

Az alsó palánkmező elemeit a bütükre helyezett és rögzített deszkalapok védik a nedvességtől a fényképen látható módon. A palánkmezők minden eleme a károsítók ellen xylamon és xyladekor védőanyaggal lett kezelve és ezenfelül kétféle festékkel lefestve, váltakozón egy sötét és egy világos színű palánkmező.

Thury György

Kanizsa várával kapcsolatban emlékezzünk Thury Györgyre, a vár egykori legendás kapitányára.

Orosztony határában a *hamuházi híd* melletti mocsaras „*harcréten*” Thury György emlékére állították fel Dr. Cseke Ferenc tanár úr szervezésével a nagykanizsai „Mező Ferenc” Gimnázium által készített kopjafát.

1571-ben zajlott le a törökkel vívott csata, melynek során a magyar üldözőket itt törbe csalták a törökök és Thury György is itt esett el az egyenlőtlen küzdelemben.

Amikor még a kiskomáromi erdészetnek voltam az erdőfelügyelője, egy alkalommal két kedves erdész kollégával jártunk az orosztanyi erdőnek azon a részén, ahol az emlékoszlop állt. Főhajtással és tisztelettel emlékeztünk meg mi is hős elődünkről, Kanizsa-vár híres bajvívó kapitányáról.

Ezért mindig örülök annak, hogy a parkerdőben az általam tervezett várat sokan Thury-várnak hívják.

A rönkvár 1979-ben épült és sokáig nagyon szép és gondozott állapotban volt. Sok szülő szívesen látogatta gyermekeivel, akik a vár nyújtotta lehetőségeknek megfelelően játszhattak benne.

Mivel az erdész pályán töltött éveimnek a legnagyobb részét – 30 évet – Nagykanizsa éltem ezt a várost – szülővárosom, Sopron után – a második szülőföldemnek tekintem. Mindig örömmel gondolok az itt eltöltött évekre és nagyon örülök annak, hogy a városom parkerdejébe tervezett létesítményeimmel hozzájárulhattam Nagykanizsának, parkerdőnknek szépítéséhez.

A tó partján napozó kedves család, háttérben az erdő

A vasúti töltés melletti útról gyönyörködünk a szép tó látványában

A tó szigetére vezető nagyon szépen megépített gyalogos híd

A látóhegyi tetőn épült 26m magas vasszerkezetű kilátótorony

A kilátótoronyból nagyszerű látvány, kilátás nyílik a Csónakázó-tóra, amely 40 ha területen fekszik, továbbá a városra és környékére

A nemzetközi gyermekév füzeteletére új létesítménnyel gazdagodik a nagykanizsai csónakázó környéke, ahol az erdőfelügyelőség mérnöke, Bősze Aladár által átdolgozott tervek alapján fából építik fel Kanizsa vár kicsinyített mását. A városi tanács út-, hid-, épületkarbantartó és építő üzeme, a vízügyi társulat és a nagykanizsai déli erdészet által két lépcsőben épülő rönkvár első üteme — a palánkmezők és a fellegvár — a napokban elkészül és a tartósító lakkozás, valamint tereprendezés után, augusztus 20-án átadják a gyermekeknek.

(Bakonyi Erzsébet felvétele)

Örvendetes hír az újságból a Kanizsa vár első ütemének átadásáról

Kedves kép! Ismét feleségemmel a fellegvár előtti lépcsőn. Jól látható a szépen kivitelezett lépcsősor és kétoldalt a hasonlóan kivitelezett palánkmezők

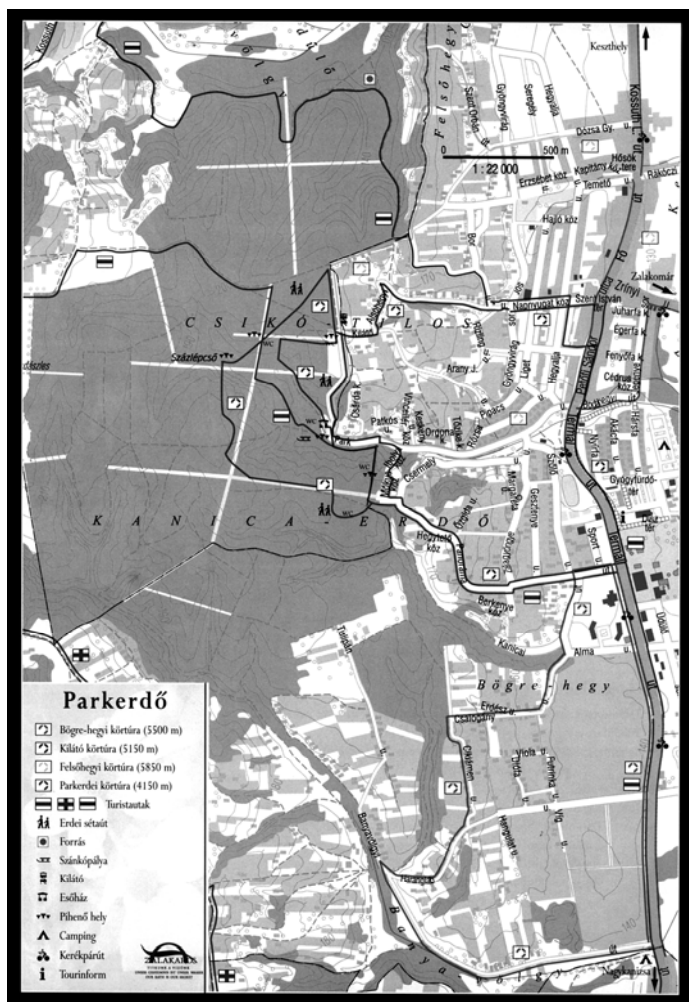

A Kanizsa-vár építésének első ütemében elkészültek a palánkmezők, a fellegvár és az odavezető fából készített lépcsősor

A második ütemben elkészültek, az őrtornyok a folyosóikkal, a bejárat nagykapu és mellette 1-1 bástyatorony. Sajnos ezen a képen már erős rongálás jelei látszanak

Zalakarosi parkerdő

Zala egyik legvonzóbb része Zalakaros és környéke.

Zalakaros városban a kutató olajfúrások eredményeként kétezer méter mélységből gyógyító erejű termálforrások törnek fel. Magas színvonalon berendezett gyógyászati fedett fürdő, szabadtéri medencék és szaunák várják a hazai és külföldi látogatókat a szükséges gyógykúrák használatára.

A parkerdő szép látványa vonzza az ott üdőlőket, akik a gyógykezelés mellett megkedvelik a természetet is, és gyakori látogatói a parkerdőnek.

A parkerdő Zalakaros várostól nyugatra, Zalamerenye község határában helyezkedik el. Teljes területe 188 ha.

A lankás domboktól, meredek dombtetőig minden alakzat megtalálható, amelyet igen változatos növénytakaró fed. Tölgy, bükk, cser, gyertyán, kőris, juhar, szelídgesztenye, erdei és lucfenyővel elegyes és elegyetlen állományok alkotják az erdőt.

Parkerdő kilátó. Építés 1980. 14m magas, 4 emeletes. Anyaga: vörösfenyő hengeres fa, erdeifenyő félhengeres fa. Héjalás: fazsindely. Lebontva: 2005-ben, 25 év után

Hangulatos létesítmény a 100 lépcsős sétány

*A 2005-ben felújított kilátó.
A képen jobbra a kilátó tervezője, e könyv írója tart tájékoztatót
(Fotó: Iványi Miklós)*

A parkerdő területére 1971-ben az erdőkezelő Zalai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, fejlesztési tervet készített, amelyben a parkerdő elsődleges feladataul a gyógyfürdők látogatóinak kulturált erdei pihenését jelölte meg.

A terv kivitelezése a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium 1972-ben kiadott engedélye alapján kezdődött meg, ennek megfelelően készültek el a sétautak, pihenő garnitúrák, szalonnasütő helyek. Külön említésre méltó a száz lépcsős sétány, és a száraz-tó kialakítása. A terv magába foglalta a sok létesítmény között egy kilátó építését is.

Előzetes hozzájárulással elvállaltam a tájba illő kilátó tervezését és kivitelezésének irányítását. Elkészítettem a statikai számításokat, a szükséges tervrajzokat, a létesítmény műszaki leírását is, és a kivitelezési engedély megszerzése érdekében a teljes tervdokumentációt felterjesztettem az építési hatósághoz.

A terv elfogadás után 1980-ban a keszthelyi erdőgazdaság Műszaki Erdészete építette meg a kilátót.

A kilátótorony fából készült.

A 4 db tartóoszlop vörösfenyő, a szélrácsrudak erdei fenyő hengeres fából készültek, erdei fenyő még, az emeletek mellvédjének félhengeres faburkolatai is. A többi faszerkezeti részek (tartógerendák, kiváltógerendák, lépcsőszerkezet) anyaga tölgyfa.

A tervezett magasság 14,0 m, a rendezett terepszinttől mérve.

Alakzat: A kilátótorony alakja egy felfelé keskenyedő csonka gúla, az alaprajzi mérete a terep szinten 4,30x4,30 m.

A torony 4db kilátószintre tagozódik, ezek padlóvonal szintje egymástól 2,50 m távol van.

Tartóoszlopok: a torony 4 oldalán 1-1 oszlop fut végig, a terepszinttől egészen a tetőig. Ez a 4 oszlop a torony függőleges teherhordó szerkezete. Ezek kihajlási hosszát csökkentik a 2,50 m-ként elhelyezett födémek, a födémhez 1,0m-rel magasabban elhelyezett mellvédtartó gerendák, továbbá a merevítő szélrácsrudak.

Fedélszék: Nyújtott és kimerevített sátoztető szerkezet, fazsindely héjalással.

Födém szerkezet: A kilátó szinteken fagerendás a födém, keresztmetszeti mérete 13x13cm-től 15x15 cm-ig.

Járófelület: A gerendákon a járófelület 4 cm vastag pallóborítás.

Merevítő szerkezet: a tartó oszlopok kimerevítésére a mellékelt tervrajz szerinti elrendezésben a szintenként elhelyezett szélrácsrudak szol-

gálnak. Csapolással, illetve lapolással csatlakoznak a mellvéd gerendákhoz, így összefüggő rácsszerkezetet képeznek.

Lépcsőszerkezet: A kilátó 4 szintjének megközelítése falépcsőkkel, fa lépcsőszerkezettel van megoldva. A lépcsőszerkezet mindkét oldalán 3-3 db, 1,50 m magas tartóoszlopra erősített védőkorláttal.

Alapozás: A 4db tartóoszlophoz oszloponként 160x160 cm-es, vasalási terv szerint vasalt betonpillérrel. A pillérekbe 50x50 cm-es vaslemez van bebetonozva, amelyből 4db töcsavar áll ki. Ehhez illeszkedik egy másik 50x50 cm-es vaslemez, amelyre rá van hegesztve 1 db 60cm magas, 26 cm átmérőjű acélcső, ebbe beillesztve kapcsolódik a tartóoszlop alsó vége a beton alaphoz. Az alapozás a helyszíni talajvizsgálat szerinti statikai számításoknak megfelelő.

Anyagvédelem: A faszerkezeti részek időjárási hatások elleni megvédése a kereskedelembe beszerezhető védőanyaggal (XILAMON és XILADEKOR) való kétszeri bevonása és évenkénti szükséges pótlása.

A vasanyagok, vaslemezek korrózió elleni védelme fekete olajfestékkel és lakkal oldandó meg.

A kilátó sok örömet adott látogatóinak, akik innen gyönyörködhetnek a szép panorámában. 1996-ban felújították, de 25 évi üzemeltetés után 2005-ben le kellett bontani a közkedvelt létesítményt.

A közkedveltségnek köszönhetően az eredeti kilátó lebontása után, a zalakarosi önkormányzat és az erdőgazdaság között megegyezés született a kilátó újjáépítésére. Ennek alapján a zalakarosi önkormányzat építtette meg az én kilátómnak felújított mását

Arra járva csodálatos élmény volt számomra meglátni az akkor elkészült teljesen új és csodálatosan kivitelezett kilátót.

A teljes felújítás műszakilag és esztétikailag kifogástalanul, elismerésre méltóan valósult meg Szirtes polgármester úr irányításával.

Írtam polgármester úrnak köszönőlevelet a szépen felújított kilátóért és örömet fejeztem ki benne, hogy az én tervező munkám nem veszett kárba! Levelemre Szirtes Lajos polgármester úr kedves hangú levélben válaszolt, amelynek én nagyon megörültem és ma is kedves emlékeim között őrzöm. A két levelet a képek között olvashatják.

A kilátó jelenleg is nagyon szépen gondozott állapotban van és onnan ma is az a csodálatos panoráma tárul elénk, mint korábban a régi kilátóról.

Kívánom a kedves kirándulóknak, hogy sok örömet találjanak a kilátóról látható szép tájban, szép erdőkben és a Kis-Balaton szépségének látványában!

Összes parkerdei létesítményeim közül talán ez a zalakarosi kilátó lett a legkedveltebb, legnépszerűbb. Ezt bizonyítja a polgármester mellékelt levelén kívül az a tény is, hogy a kilátóról nevezték el a mellé épített borozót, ezáltal a kedvelt kirándulóhelyen levő két létesítmény egymást reklámozza.

*A kilátóról elnevezett borzó, a kilátóról fényképezve
(Fotó: Iványi Miklós)*

A kilátóhoz vezető autóparkoló és pihenőhelyen látható kedves feliratú jelzőtábla is hivatkozik rá, ezzel az érdekes felirattal: Vendéglő a Kilátóhoz! Így egyre többen tudják, hogy hol van.

Kívánom kedves olvasóimnak, hogy részesüljenek mindkét létesítmény által nyújtott örömeiben kirándulásuk alkalmával!

Egyúttal köszönetet mondok kedves kollégáimnak a parkerdőben végzett sok szép munkájukért, és azért, hogy nekem is maradandó örömet szereztek a kilátó felújításával.

Zalakaros Város Polgármestere

8749 Zalakaros, Gyógyfürdő tér 1.

Telefon: 93/340-100, Fax: 340-531

Bősze Aladár mérnök úr részére

Nagykanizsa

Fő út 3.II.6

8800

Tisztelt Mérnök úr!

Örömmel olvastam kedves, dicsérő sorait. A zalakarosi önkormányzat nagy erőfeszítéseket tesz a Parkerdő és létesítményei megóvásáért.

A kilátó, pedig településünk egyik meghatározó pontjává vált, amelyet sokan kerestek fel gyönyörködve az őt körülvevő tájban.

Tervezzük- és elnyert pályázati pénzből remélhetőleg a következő évben meg tudjuk valósítani- további létesítmények felújítását, a Parkerdő használhatóbbá tételét, hiszen az elmúlt évtizedek alaposan nyomot hagytak állapotukon. Szándékaink megvalósításánál ott volt előttünk az Ön kiváló munkái is, amely nemcsak a Parkerdőt jelentette Zalakaroson, hanem a köztemetőt is, annak parkjával együtt.

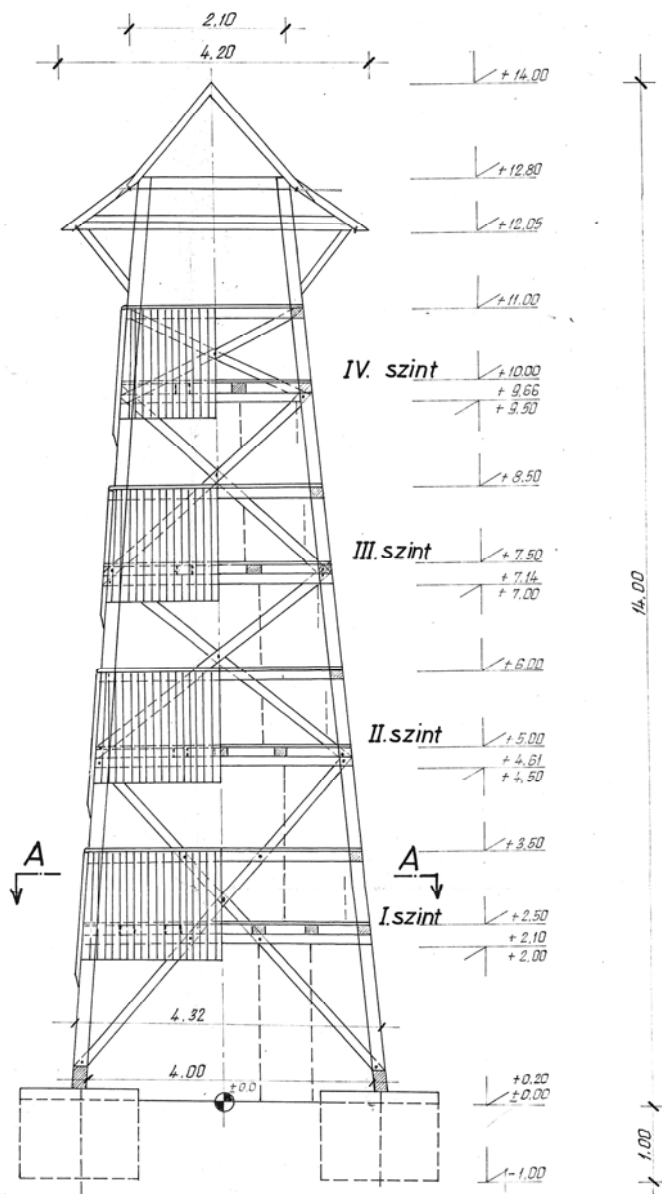
Az elismerő szavakat, a mellékelt fotót nagyon köszönöm.

A közelgő ünnepekre békés, boldog Karácsonyt kívánok!

Zalakaros, 2005. december 17.

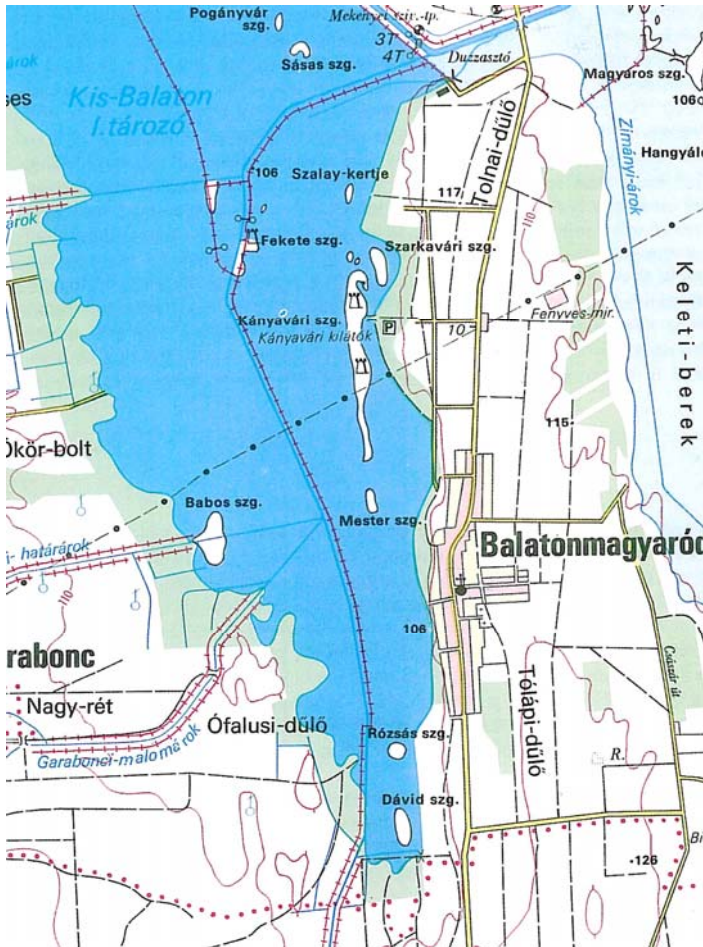
Szívélyes üdvözzel

Zalakarosi kilátó homlokzati terve

Kányavári szigeti Környezetvédelmi Kirándulóközpont

A Kis-Baltoni Vízügyi Rendszer létrehozásával kapcsolatban felmerült egy olyan kiránduló központ megvalósításának a gondolata, ahol a természetkedvelők, kirándulók szabadon felkereshetnék és élvezhetnék a természeti értékeket, az egyedülálló növény- és állatvilágot, és pihenhetnek a szép környezetben.

Erre a célra legmegfelelőbbnek találták a Kányavári szigeten megvalósítandó Környezetvédelmi Kirándulóközpont létrehozását. A megva-

lósítást segítő fejlesztési tervet a zalaegerszegi erdőfelügyelőség készítette el.

Az erdészeti hatóság 1983. évi jóváhagyásával megindult a fejlesztési terv végrehajtása a következők szerint:

A tervezési feladatok egy-egy részét szinte egy időben párhuzamosan több szakember végezte.

A kis-balatoni víztározó első ütemét, a területre vonatkozó fásítási és erdőtelepítési tervet az üzemtervezési iroda tervezte Szegedi Pál közreműködésével.

A sziget természeti értékeinek megközelítése és a kilátókról megtekintése érdekében szükségessé vált 800 m hosszú bejárati út és autóparkoló megépítése, továbbá kilátók és egy fahíd megtervezése és megépítése.

A szigetre vezető híd 3x25 m-es nyílású, íves, ragasztott tartókra felüggesztett hídpálya, műszakilag és esztétikailag nagyon szép kivitelben, és a Kis-Balaton jelképévé vált különleges szerkezetével.

A szigeten sétautakat alakítottak ki, ismertető és jelzőtáblákat állítottak fel, a célnak megfelelő fásításokat is készítettek.

A sétáló utak mentén nyertek kialakítást a pihenő helyek, a szalonnasütő helyek, és a játszóhelyek is.

A Kányavári szigeti Környezetvédelmi Kirándulóközpont tervezési feladatai közül én a két kilátó tervezésére és kivitelezésének irányítására kaptam megbízást, ezeket ismertetem részletesen.

A nagykilátó és a kiskilátó statikai számításait, a szükséges tervrajzokat, műszaki leírással együtt elkészítettem.

A teljes tervdokumentációt a kivitelezési engedély megszerzése érdekében az illetékes hatósághoz felterjesztve, azok jóváhagyása után készültek el a kilátók 1984-ben.

Mindkét kilátó tájba illő, a nagykilátó 14 m, a kiskilátó 7,7 m magas és a kilátó szint alatti rész esőbeállónak használható.

A szigeten lévő nagykilátó, ahonnan a kanizsai tv toronytól Badacsonyig is ellátni, az itteniek szerint a Kis-Balaton ablaka.

A kilátóból a vízzel, mocsárral borított gazdag élővilággal rendelkező táj is jól megfigyelhető.

A Kányavári szigeten olyan védett madarakat is megláthatunk, mint a nagyκόcsag, kanalas gém, üstökös gém, fekete nyakú vöcsök. Káróka-

tonák vették birtokba a biztonságos távolságban magasra nyúló koronájú „hagyásfákat”, a vízből kilátszó fatörzseken sirályok pihennek, kócsagok fehérlenek messziről, vadkacsák úszkálnak a sásos, nádas vizeken.

A kilátókról ezek a szigethez közeli és távolabbi vizeken is jól meg láthatók.

Nagykilátó: Tervezése és kivitelezése 1984-ben történt.

A kilátó tervezése és kivitelezése teljesen megegyezik a zalakarosi kilátóéval, ha az olvasó pontos részletekre kíváncsi ott megtalálhatja, ezért nem ismételtem meg a leírását.

A kilátó műszaki állapota 2008-ban már nem volt biztonságos, ezért lebontották. Tervemet a Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság átdolgozva kívánja felújítani az Európai Unió pályázati lehetőségével. Soráról többet nem tudok, de nagyon örülnék, ha terv elfogadást nyerne és a kilátót felújítanák, mert a terület látogatói továbbra is igényelnék a használatát.

Kiskilátó: Tervezés és kivitelezés is 1984-ben

*A Kiskilátó, előtte balról a második a könyv írója
(Fotó: Iványi Miklós)*

A kilátó rendeltetése: A Kis-Balaton madárvilágának megfigyelése.

A kilátó anyaga: fából készült. A 4 db tartóoszlop 15x15 cm fűrészelt gerenda, tervezett anyaga vörösfenyő. Erdei fenyőből fűrészelt gerendák a fedélszék szerkezeti elemei, a szarufák, szelemenek, és a kötőgerendák. Az erkély mellvéd védődeszka burkolata vörösfenyőből készült, a többi faszerkezeti részek (tartógerendák, kiváltó gerendák, az erkély korlátszlopai és azok rögzítői, lépcsőszerkezet) tölgyfából készültek.

Alakzat: A kilátó alakja 4 db párhuzamosan futó tartóoszloppal határolt hasáb. Alaprajzi mérete a terepszinten $3,0 \times 3,0 \text{ m} = 9,0 \text{ m}^2$.

A kilátószint: A kilátó egy kilátószintre tagozódik, amely 4 oldalon 1,18 m-re erkélyszerűen kiugrik, kinyúlik, ezért alaprajzi belső mérete $5,10 \times 5,10 \text{ m} = 26,01 \text{ m}^2$ és a terepszinttől 3,06m-re helyezkedik el.

Fedélszék: Sátortető szerkezetből áll, amely kettős szelemennel és 2 db kettős kötőgerendával van megerősítve. A fedélszék párkánymagassága a terepszinttől mérve 5,0 m, csúcsmagassága 7,50 m, tetőmagassága 2,50 m.

Tartószerkezet: A kilátó 4 oldalán 1-1 tartóoszlop fut végig, a tereptől egészen a tetőig. Ez a 4 oszlop a kilátó függőleges teherhordó szerkezete. Ezek kihajlási hosszát csökkentik a fedélszékben elhelyezett kettős kötők, továbbá a kiváltó gerendák közé elhelyezett tartóoszlop merevítők.

Fedélszék héjalása: a faszindelyes megoldással készült, alatta deszkaburkolattal ellátva.

Födémszerkezet: A kilátószintet fagerendás födém fedi, keresztmetszeti mérete 12x18 cm. A födémgerendák a tartóoszlopokon 2 oldalra konzolosan túlnyúlnak 1,10 m-re és ezáltal adják a tervrajzon szereplő erkélyt. A födémgerendák végén helyezkednek el a korlátszlopok és azokat rögzítő faszerkezeti elemek. A födémgerendák a kiváltó gerendákra terhelnek. A kiváltó gerendák is túlnyúlnak 1,10m-re konzolosan és két oldalon ezek képzik az erkély alapját, mert ezekre, illetve ezeken fekszik a legszélső födémgerenda és azok szélén a tervrajz szerinti módon helyezkednek el a korlátszlopok és azokat rögzítő faszerkezeti elemek.

A korlátszlopokat korlátmerevítők rögzítik és biztosítják. A 2-2 szélső tartógerenda túlnyúló részét, továbbá a kiváltó gerendák túlnyúló végét könyökfák támasztják alá, amelyek egymáshoz vannak csavarozva és a tartó oszlopon elhelyezett támasztón fekszenek.

Járófelület: A gerendákon a járófelületet 4 cm vastag pallóborítás adja.

Merevítő szerkezet: A tartóoszlopok kimerevítésére a fedélszékekben elhelyezett egymásra merőleges 4 db kettős kötőgerenda szolgál.

Lépcsőszerkezet: A kilátószint megközelítésére falépcső szerkezet szolgál két oldalán tartóoszlopokkal és azon korlátfákkal ellátva.

Alapozás: A 4 db tartóoszlop alá, oszloponként a vasalási terv szerint bevasalt beton pillérekkel történt.

A pillérekbe 50x50 cm-es vaslemez van bebetonozva, amelyből 4 db M-20-as töcsavar áll ki, erre illeszkedik egy másik 50x50 cm-es vaslemez, amelyre rá van hegesztve 1 db 60 cm magas 15x15 cm négyszög szelvényű tördóm, ebbe csatlakozik 1-1 tartóoszlop alsó vége.

Az alapozás a helyszíni talajvizsgálat szerinti statikai számítások alapján készült.

Faanyagvédelem: A kilátó faszerkezeti részeinek az időjárás viszonyaitól való megvédése érdekében XILAMON alapozóval és XILADEKOR páccal kenése, majd ennek évenkénti karbantartása szükséges.

A vasanyagok védelme korrózió ellen fekete olajfestékkel és lakkal történt.

A tartószerkezet összecsavarozása:

A tartóoszlopokhoz a kiváltó gerendákat, a tartógerendákat, a kiváltó gerendákhoz a korlátoszlopokat, a tartó és kiváltó gerendákhoz a korlátoszlop megerősítéseket a tervben megjelölt módon a fakötési előírások betartásán kívül csavarokkal is megerősítették. Hasonlóképpen összecsavarozottak a fedélszék alsó szelemenjei és azokat tartó kettős kötőgerendák is.

Az M12-es csavarokon gömbölyű csavarfej, másik oldalon csavaranya és mindenütt 4 mm-es alátétlemez is tartozott.

A lépcsőszerkezet tartóoszlopait a pofafákhoz csapolással kellett felerősíteni, és csavarozni kellett a tartóoszlophoz elhelyezett védődeszka burkolatot is.

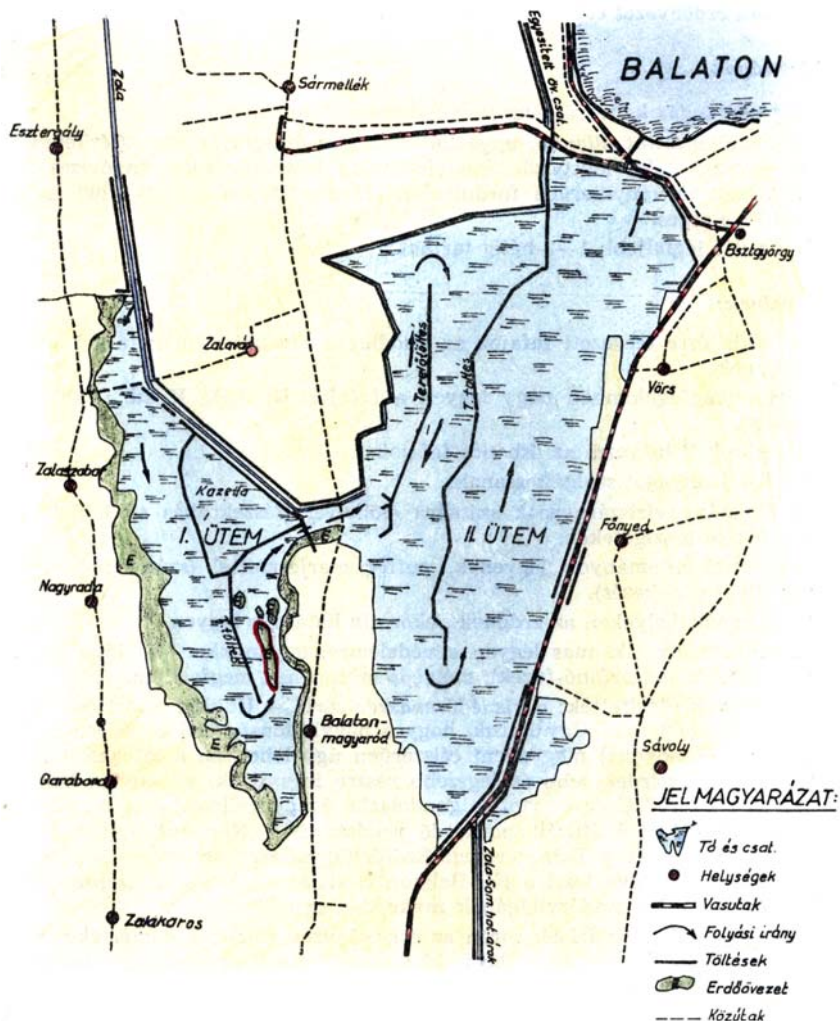
Villámhárító (minden kilátóra vonatkozik, fel kell szerelni):

Rúd felfogó 20mm átmérőjű köracél, 2000 mm Hosszban tengely ponton kiemelkedik

Levezető vezeték: 8mm átmérőjű köracél, fától 10-15 cm távolságra bilincseken

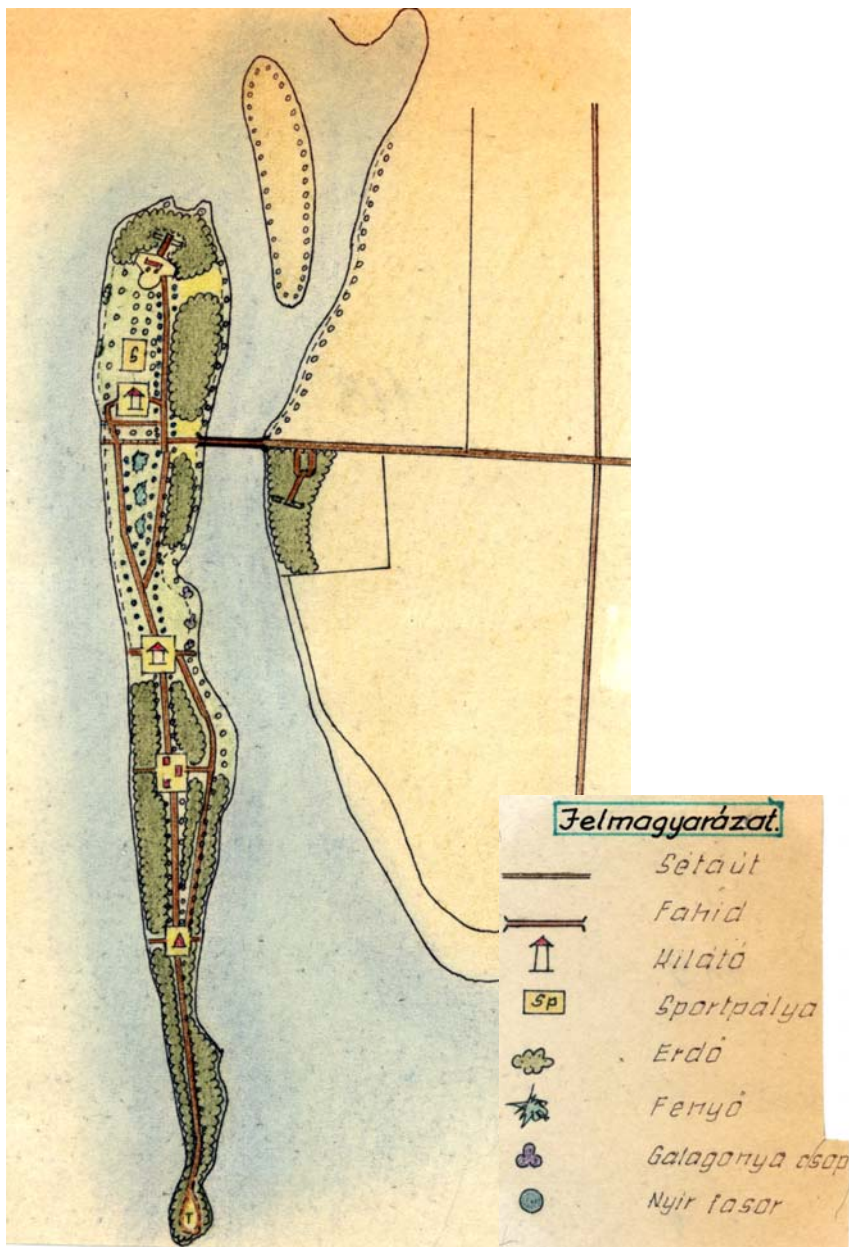
Földelése 1,0 mélyen, 30 ohmos 2db 3m hosszú 1-2 colos csőföldselő, 16mm átmérőjű földelő vezetékkel összekötve.

Minden kötés hegesztéssel készült, föld feletti részek lefestve.

Kis-Balaton vízvédőrendszer I. ütem véderdővezete

Kányavár sziget pirossal határolt, jól látható

Kányavár sziget. Fejlesztési terv

A Kis-Balaton víztározónál

A szerdán üzembe helyezett Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer első ütemét, amelynek üzemi vízszintje mintegy 2 méterrel van magasabban a Balaton vízszintjénél egy hatalmas zsilip választja el a Zala medrétől Balatonhidvégnél. Ezt a zsilipet nyitotta meg ünnepélyesen Czinege Lajos miniszterelnökhelyettes, amikor jelképesen üzembe helyezte a rendszert (Balra)

A víztározó a turisták számára a sanyari szigetről tekinthető meg. A sziget a régi 7-es útról Balatonhidvég és Balatonma-

gyaród között körülbelül félúton leágazó egyelőre kavicsos úton közelíthető meg. Az autóparkolóból egy romantikus fahídon lehet átsétálni a szigetre, amelyet az erdőgazdaság parkosított, egy nagyobb (fent) és egy kisebb (lent) kilátótornyokkal látott el. A sziget bizonyára kedvelt kiránduló hely lesz, amikor az elültetett facsemeték megnőnek s a parkerdő kialakul. A kilátótornyokból azonban máris megkapó kilátás nyílik a vízvilágra, amely valóságos paradicsoma a vadkacsnak, kárókatónak, kanalasgémeknek, szárcsáknak és sok más vízimadárnak.

1955. június 19.

Tájékoztató a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer első ütemének üzembe helyezéséről

Az ünnepi megnyitó résztvevői a hídon. Háttérben a Kiskilató

*Nagyon szép látvány a 3x25 m hosszú, íves fahídról
Tervezte: Varga Gellért erdömérnök*

Séta a Kányavári-szigeten

Akik még dolgoznak, s csak a hétvége szűkreszabott napjai állnak rendelkezésükre a kikapcsolódáshoz, azoknak ajánljuk a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkhoz tartozó Kis-Balatont, mint kirándulóhelyet, amelynek varázsát a természeti környezet, a csodálatos madárvilág adja. A megfigyelt közel 250 madárfajon kívül, ma már számos ritka növény- és állatfaj talál menedéket ezen a területen. Szabadon látogatható

a Kányavári-sziget, ahol sétautak, két kilátó és a Búbos Vöcsök tanösvény várja a természet szerelmeseit. A fokozottan védett területekre a fenékpusztai kutatóháztól gyakorlott szakvezetők kísérnek bejelentett csoportokat: a közelben felkereshető a télen nyáron nyitva tartó kápolnapusztai Bivalyrezervátum. Zalaváron érdemes megtekinteni a környék élővilágát és hagyományait bemutató Kis-Balaton Tájházat, a mellette zajló ásatásokat és a recéskúti bazilika romjait.

Kányavári-sziget kilátói:

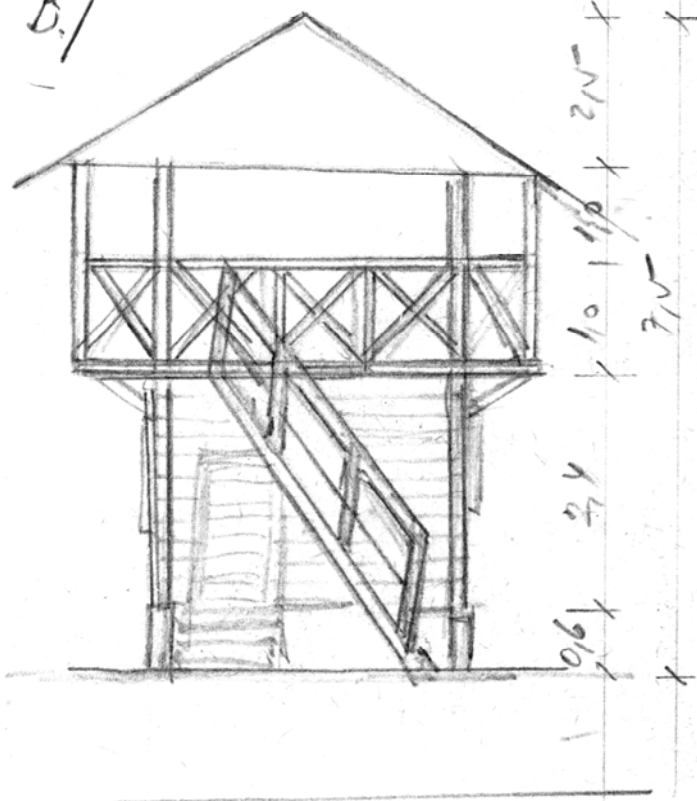
Nagykilátó. 14m-es, 4 emeletes, csonka gúla alakú. Anyaga: vörösfenyő hengeres fa, tölgyszelvényáru, faszindely héjalás

Kiskilátó. 7,7m-es, 1 emeletes, egyenes tartóoszlopokkal, kiugró erkéllyel. Anyaga: minden szelvényezett vörösfenyő, erdeifenyő, tölgyfa, faszindely héjalással

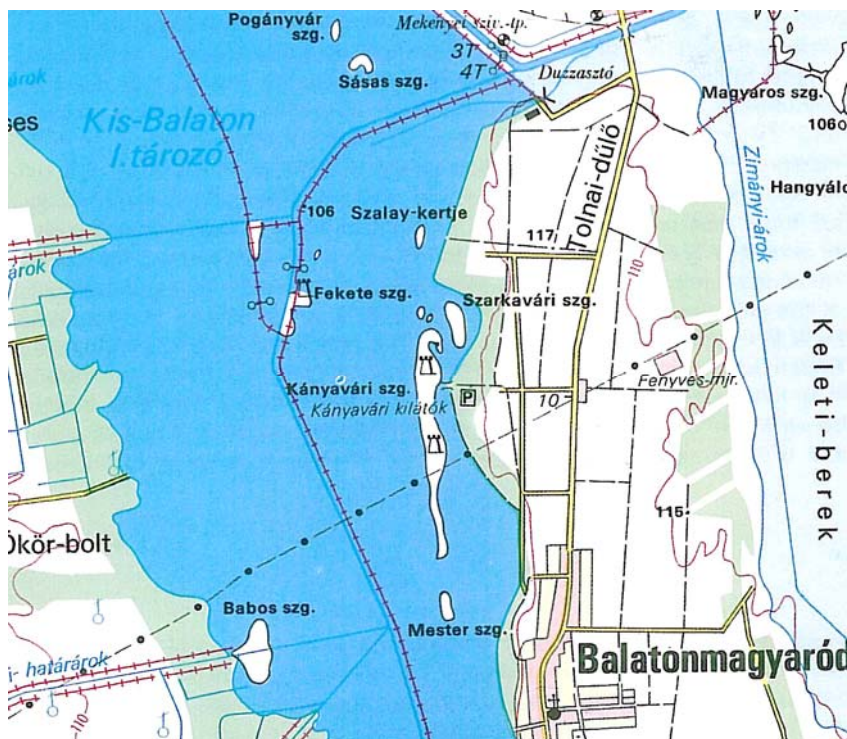
KISKILÁTÓ VÁZLAT
 alul
 EÖBBEÁLLÓ

B.1

Kiskilátó vázrajz

Fekete szigeti kilátó és esőbeálló (Kis-Balaton)

A Kis-Balaton térségében a Fekete szigeten épülő kilátó és esőbeálló tervét 1984-ben készítettem el, megbízás alapján.

Rendeltetése: A Kis-Balaton madárvilágának megfigyelése.

A létesítmény két részre tagozódik.

A felső szint nyitott kilátó, amely mind a négy oldalon erkélyszerűen, konzolosan kinyúlik a nagyobb látótér biztosítása érdekében.

Az alsó szint zárt boronafal borítású helyiség, amelynek rendeltetése az időjárás viszonyaitól való védelem.

A létesítmény fából készült.

Vörösfenyő 17x17 cm-es fűrészelt gerenda a 4 db tartóoszlop, valamint az erkély mellvéd deszkaburkolata.

Erdeifenyő fűrészelt gerendák a fedélszék szerkezeti elemei (szaru-fák, szelemenek, kötőgerendák, továbbá az esőbeálló helyiség mennyezete és oldalfal burkolata.

A Fekete szigeten lévő kilátó és esőbeálló befejezett állapotban

Az erkéllyel növelt kilátószint

Tölgyfából készültek a többi faszerkezeti részek (kiváltó- és tartógerendák, erkélykorlát oszlopai és azok összekötői, a lépcsőszerkezet, a palló burkolat.

Alakzat: a létesítmény alakja 4 db párhuzamos tartóoszlop szerkezetű hasáb.

Alaprajzi mérete a terepszinten: $4,34 \times 4,34 \text{ m} = 18,84 \text{ m}^2$

A kilátó szint alaprajzi mérete: $6,94 \times 6,94 \text{ m} = 48,16 \text{ m}^2$ a négy oldalon kinyúló erkéllyel együtt.

Az építmény teljes magassága a rendezett terepszinttől mérve: 8,84 m.

A zárt esőbeálló padlószintje a tereptől 0,68 m, a nyitott erkéllyel növelt kilátó tereptől mért padlószintje: 3,80 m.

Teherhordó szerkezet: 4 db függőleges tartóoszlop egészen a tetőig. Ezek kihajlási hosszát csökkentik a fedélszéken elhelyezett kettős kötők, továbbá a kiváltó gerendák közé elhelyezett tartóoszlop merevítők mindkét szinten.

Fedélszék: sátortető szerkezet, kettős szelemennel, 2 db kettős kötőgerendával megerősítve, továbbá a hosszú szarufákat összekötő kettős kötőkkel.

A fedélszék párkánymagassága a terepszinttől mérve: 5,84 m, a tető magassága: 3,0 m, a teljes magasság: 8,84 m.

Fedélszék héjalása: Faszindely fedés 50%-os takarással, 35° alatti tetőhajláshoz. A faszindely alatt kátránylemezzel borított deszkaburkolat biztosítja a beázás elleni fokozott védelmet.

Födém szerkezet: Fagerendás födém, a tartógerendák egymástól való távolsága: 1,10-1,15 m. A kilátószint födémje, egyben az esőbeálló helyiség födéméül is szolgál, a terven látható megoldásban. A födémgerendák keresztmetszeti mérete: 12 x 18 cm.

A födémgerendák a tartóoszlopon két oldalra konzolosan kinyúlnak 1,30 m-re, így képezik a tervrajz szerinti erkélyt. A födémgerendák végén állnak a korlátoszlopok és azokat rögzítő faszerkezeti elemek.

A födémgerendák a kilátó és esőbeálló szinten is a létesítmény szemében fekvő két oldalán levő kiváltó gerendákra terhelnek, azokhoz csapolással illeszkednek. A kiváltó gerendák is konzolosan túlnyúlnak 1,30 m-re, így szolgálnak az erkély két oldalának alátámasztására. Ezen fekszik a két legszélső födémgerenda, azok szélén a tervnek megfelelően a korlátoszlopok az összekötő faszerkezeti elemekkel. A kiváltó gerendák a tartóoszlopokhoz csapolással csatlakoznak, keresztmetszeti méretük: 15 x 20 cm.

A korlátoszlopokat 2 db 8 x 10 cm-es és 2 db 10 x 12 cm-es korlátmerevítő rögzíti és biztosítja.

Merevítő szerkezet:

A tartóoszlopok kimerevítését a fedélszéken elhelyezett egymásra merőleges 2 x 4 db kettős kötőgerenda szolgálja, keresztmetszete 10 x 15 cm.

A fedélszék kimerevítésére a hosszú szarufák közé egymásra merőlegesen kettős kötőket helyeztek el. Keresztmetszet: 10 x 15 cm.

A kiváltó gerendák között mindkét szinten 2-2 db 15 x 20 cm-es keresztmetszetű merevítő gerendák biztosítják 2-2 tartóoszlop kimerevítését.

Járófelület: mindkét szinten a tartógerendákon 4 cm pallóborítás.

Lépcsőszerkezet:

Az alsó szintről a kilátó szintre falépcső vezet, melynek felső végét a túlnyúló tartógerendákhoz csavarozással erősítették, hossza: 5,30 m.

A lépcsőszerkezet teljes egészében azonos a Kányavári sziget kiskilátójánál leírtakkal.

Az esőbeálló helyiségbe kis falépcső vezet, melyet az alsószint tartógerendájához csavarozással rögzítettek.

Esőbeálló helyiség: teljesen zárt, 10 x 14 cm-es szelvényű, a tervrajz szerint lesarkított boronafal elemekből készült. A sarkoknál csapolással illeszkednek egymáshoz, az elemek közti hornyokat hézagtakaró lécek fedik.

A boronafal elemek a 4 sarkon 20-20 cm-el nyúlnak túl a tartóoszlopokon. Az egyes elemeket a sarkokon a csapoláson kívül, 180-as ácszeggel hozzászegelték, minden ötödik elemet hozzácsavaroztak a tartóoszlophoz.

Hőszigetelés: az oldalfalak és a mennyezet hőszigetelésére 4 cm vastag ISOLITH 180-as ásványgyapot matracot használtak fel.

Belső falburkolat: a hőszigetelő anyagot gyalult és nütölt fenyőléc fedi.

Nyílászáró szerkezetek: A boronafalak közé, az elemekbe csapolt tokba helyezték el a nyílászárókat (1 db 100 x 240 cm-es bejárati, zsalsus gerébtokos ajtó, 3 db egyesített szárnyú 120 x 150 cm-es zsalsus ablak).

Épület-bádogos munkák: Az esőbeálló helyiség mennyezetének és a kilátószint födémgerendáinak beázás elleni védelmére, a kilátószint padlóborítása és a födémgerendák közé elhelyezett bádoglemez szolgál. A lemez két oldalra 2 %-os lejtésű, a csapadékvíz a két szélén 4 cm

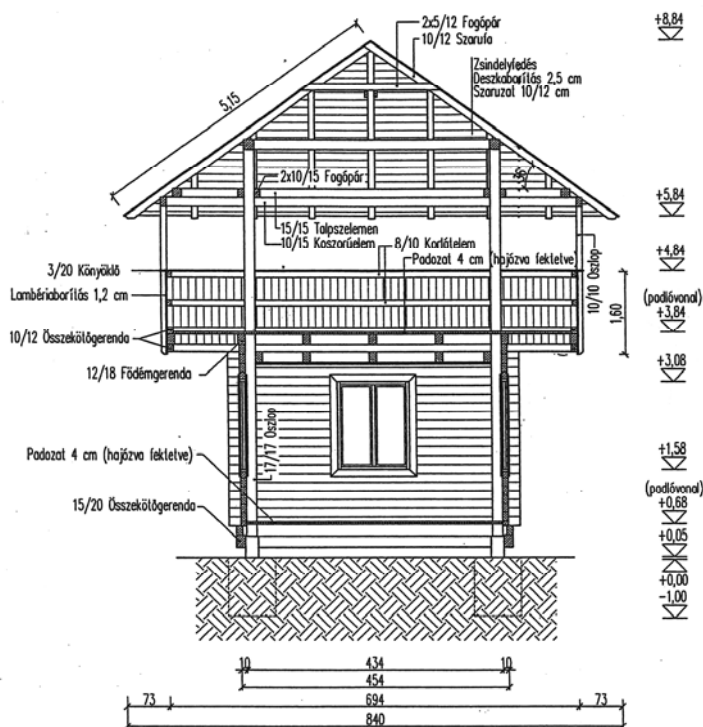
átmérőjű lefolyó csatornán távozik el a tartógerenda alatt. A 2 db lefolyó csatornát a fenyő lécburkolat eltakarja.

Ülőgarnitúrák: A kilátószintben és az esőbeállóban is 1-1 db asztalt és 2-2 db padot helyeztek el, a padlóhoz rögzítve.

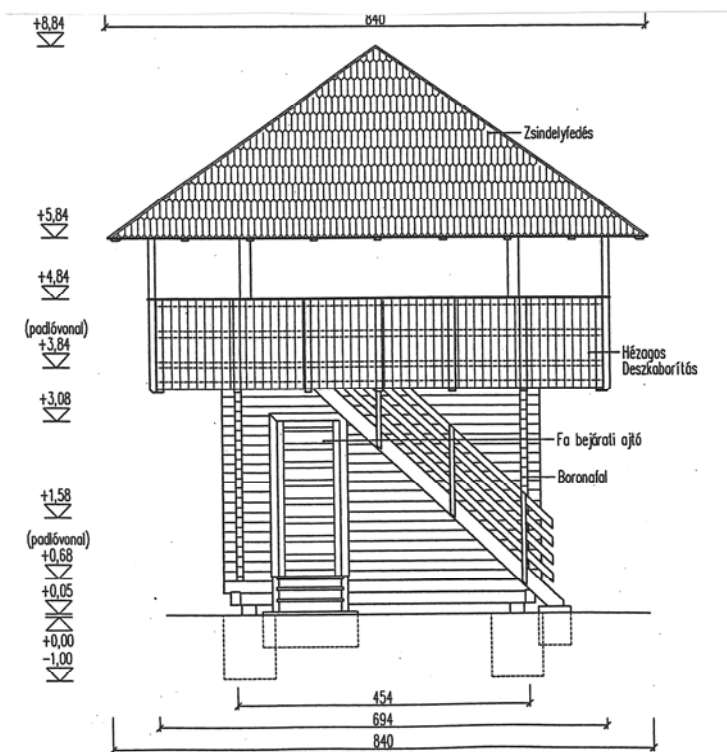
Alapozás: A tervrajz szerint a talajba süllyesztett 4 db 120 x 120 cm-es B200-as minőségű, a terv szerint vasalt beton pillér tartja a tartóoszlopokat. A pilléreken 50 x 50 cm-es vaslemez van bebetonozva, amelyről 4 db M20-as töcsavar áll ki. Erre pontosan illeszkedik egy másik 50 x 50 cm-es vaslemez, a ráhegesztett 60 cm magas, négy-szögszelvényű 18 x 18 cm belméretű töidommal. (MSZ 99-65 NA 200 x 200 x 10 mm)

Ebben a töidombban csatlakozik a beton alaphoz a tartóoszlopok alsó vége.

A kilátó és esőbeálló szerkezeti összecsavarozása, faanyagvédelme és villámhárítójának kialakítása megegyezik a Kányavári sziget kiskilátójánál ismertettekkel.

A kilátó és esőbeálló kiviteli terve

A kilátó és esőbeálló a bejárat és lépcsőfeljáró felől

Pannonhalmi Boldog Mór kilátó

Pannonhalma Háromashalmi
„Szent Mór” Kilátó.

*A Pannonhalmi Apátság fennállásának,
alapításának 1000 éves érfordulóját ün-
nepli 1996-ban.*

*Erre a nevezetes évfordulóra többek között
felmerült egy kilátó felállításának a gondo-
lata is.*

*A Kilátó tervét felkérésre 1991. ben elkérzi-
tettem.*

*A Kilátó azóta esztétikus kivitelben a
mellékelt fényképek alapján elkészült.*

*A terv elkészítését azért is vállaltam örö-
mel, mert ezzel a létesítménnyel Kegyelettel
és Izeretettel emlékezünk Feleségemmel együtt
Unokabátyjára Dr. Bajtai Oros bencés atyára,
Izeretes tanárra, akit még én is ismerem és
Izerettem.*

*Nagyon sajnáljuk, hogy ezt a nevezetes évfor-
dulót nem érhetette meg és, hogy a sok szép ünnep-
ségen nem vehetett részt.*

Könyvemben a fejezetek felsorolása a parkerdők megvalósításának időrendi sorrendjében történt, fel is tüntettem az évszámokat. Az eddigiek mind Zala megyei parkerdőkről szólnak. A zalai parkerdőkben végzett tevékenységemnek a végére értem, de kaptam a Sorstól egy ajándékot, hogy 6 évvel nyugdíjazásom után, a számomra oly kedves Pannonhalmára is tervezhettem egy kilátót, erről szól ez a fejezet, evvel akartam könyvemet befejezni.

1990-ben felkeresett két addig ismeretlen kolléga, akik hírét hallották az általam tervezett kilátóknak. Ők a Kisalföldi Erdőgazdaság dolgozói, kapcsolatban állnak a Pannonhalmi Apátsággal, és az apátság közelgő 1000 éves évfordulójára valamint Boldog Mór emlékére kívántak építeni egy kilátót. Azzal a kéréssel fordultak hozzám, hogy tervezzek egy kilátót a Pannonhalmi Apátság fennállásának 1000 éves évfordulója rendezendő megemlékezésére.

Kérésük nagyon meglepett, igen nagy megtiszteltetésnek tartottam, és örömmel töltött el, hogy ilyen messziről igénylik a munkámat.

A kilátó tervezését elvállaltam, elküldtem a győri kollégáknak a teljes tervdokumentációt. A terv és a műszaki leírás megegyezik a zalakarosi kilátóéval, azzal az eltéréssel, hogy a mellvéd burkolása félhengeres vörösfenyő helyett fűrészelt tölgy szelvényáru.

A tervezést azért is örömmel vállaltam, mert feleségem unokabátyja bencés szerzetes volt Pannonhalmán és ennek emlékére is szívesen tettem eleget kérésüknek.

Az Erdészeti Lapok 1992. decemberi számában nagyon szép cikk adott hírt arról, hogy az erdészek összefogásával építettek Pannonhalmán egy kilátót, amelyet Boldog Mórról a bencés apátság 1030-1036 közötti apátjáról, későbbi pécsi püspökről, *az első magyar szerzetesről és íróról* neveztek el és avattak fel az 1000 éves évfordulón.

Igen örültem ennek a közlésnek, benne minden olvasható a kettős ünnepről, mellékeltem is a másolatát, és a Boldog Mór kilátóról készült fényképet.

A Forestpress tudósítása szerint:

A hármass domb legdélibb magaslatán (257 m) építették fel fából a Boldog Mórról elnevezett kilátót, ahonnan csodálatos a kilátás a Soko-rói-dombságra, a domb lába előtt elterülő Pannonhalmi-medencére, de ellátni a Bakony északi vonulatáig is.

A kilátó a sárga sáv turistajelzésen könnyen megközelíthető a Boldogasszony-kápolna felől.

Megállapítottam, hogy az általam tervezett kilátó kifogástalan műszaki és esztétikai állapotban valósult meg. Igen örülök, hogy könyvemben erről a nagyon kedves eseményről is beszámolhattam.

A pannonhalmi Boldog Mór kilátó avatása

Ez a kilátó a magyar erdészet hozzájárulásával készült, hogy a látogatók ennek az ősi tájnak szépségét jobban élvezhessék.

Az ezeréves fennállását ünneplő pannonhalmi bencés apátság Boldogasszony kápolnája mögötti dombon épült kilátó avatási ünnepségét *Ament Lukács* atya vezényletével a Bencés Gimnázium énekkarának műsora nyitotta meg.

A Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság privátizációs biztosa, *Magos László* köszöntője után *Medgyasszay László* országgyűlési képviselő méltatta a közös összefogással épített kilátó szimbolikus jelentőségét.

Várszegi Asztrik főapát megáldotta a kilátót, majd a kápolnában hallhatta az összegyűlt vendégsereg a névadó Boldog Mórról készült verses összeállítást, melyet a pannonhalmi diákok adtak elő.

Sólyom Szilveszter atya történelmi összefoglalója után az erdészek kórusa énekelt el az erdészhimnuszt. Szép volt.

A pannonhalmi Boldog Mór kilátó avatási ünnepségére...

Ezer éves várunk, dicső Pannonhalm,
Fürdik a napfényben zömök törzse, s tornya.
Sok vendégünk van ma, e kilátónak alján.
Ünnepségre jöttünk, ennek avatóján.

Itt áll e kilátó Szent Mártonnak hegyén,
Boldogasszony Anyánk kápolnája fölén.
A gyönyörű Pannonhát egyik ősi dombján,
Ez az új kilátó, újabb színterítőt ad.

Boldog Mór püspök úr, e hely névadója,
Hálánknak jeléül nevezzük el róla.
Legyen az élete előtünk példakép,
Melegen őrizzük szívünkben emlékét.

Szent István királyunk mire inté fiát?
A hit bizony kevés, meghal tettek híján!
Ezer év, az elmúlt, azóta áll e vár.
Nekünk is tennünk kell, ránk is sok munka vár.

Amit rég megkezdtek, már csak folytatni kell,
Hogy boldogabb legyen a második ezer.
Védjük a kilátót, szeressük e tájat!
Ez jelenti nekünk a Pannon hazánkat.

Köszönjük azoknak, akik építették,
akik építést nagyon segítettek.
A kilátón lenézve, bizzunk a jövőben,
Bizzunk a jövőnd ezer esztendőben!

Tóth Imre
(A ravaszi erdészet kerületvezető erdésze)

Ha egy kilátónak nevet akarunk adni, akkor az nem úgy találmra történik. Hogy ez a kilátó Pannonhalmi Boldog Mór nevét viseli, az nagyon is illő, idősebb és találó.

Mit tudunk erről a Pannonhalmi Boldog Mórról vagy latinosan Maurusról? Nagyon keveset és viszonylag mégis sokat. Mindenesetre senki más nincs, aki ezen a környéken ma több joggal lehetne a kilátó névadója, mint éppen ő.

A kevés életrajzi adat: 1000 körül született; az itteni kolostorban volt iskolágyerek – tehát kb. 12-13 éves korában már –, itt volt fiatal bencés szerzetes; itt volt 1030-tól 1036-ig apát, majd Szent István innét küldi Pécsre püspöknek, ahol 1070 táján hal meg.

Honnet tudjuk mindezt? Alapvetően két forrásból. Először is saját írásából. Ez pedig úgy történt, hogy 1064 táján Pécsen volt nála Salamon király és Géza herceg nagy kibékülés. És ez alkalommal a jámbor Géza herceg elkönyörögte tőle a zoborhegyi szentéletű remete, Zoerard vagy magyarosan Szórád vezekelővét, amelyet ő nagy kegyelettel őrzött. Minden bizonnyal ez volt az az élménye, hogy visszaemlékezve megírja a két első bencés remete életrajzát kora stílusában, bizonyos leghatas formában.

Szent István korában volt Nyitra alatt a Zoborhegy alján egy bencés apátság. (Ott is állítottak 1896-ban egy emlékművet, amit azonban az első világháború után, mikor a hely Szlovákiához került, lebontottak.) Ott élt egy szentéletű bencés, aki a kor szokása szerint időnként remeteségbe vonult vissza; őt hívták Zoerardnak, szerzetesnéven Andrásnak. Többször járt Pannonhalmán, jött szent Márton templomába. Mikor szentként meghal, a nyitrai Székesegyházban temetik el, és a testéről levett vezekelőláncot, illetve annak felét Maurus

elkeri a zabori Fülöp apáttól. Szórádnak volt egy tanítványa, szintén bencés, aki beköltözött utána mestere szakai remetebartangjába és ott buzgón remetéskedett. Ő személyesen beszélt Mórral és elmondott neki dolgokat szentéletű mestere életéről.

Mór tehát az ő életüket írta meg rövid négy lapon, természetesen latin nyelven, és ez a legenda fennmaradt másolatban külföldi kolostorokban is. Ebben Mór magáról is beszél; itt említi, hogy ő iskolásgyermek korában látta a szent remetét, és hogy ő „a mi kolostorunkba” jött.

Mór ezzel a kis latin munkájával nemcsak az első bencés író, de egyáltalán az első magyar író. Mert Mór magyar volt. Az első, akiről mint magyar szerzetesről tudunk, mert Gellért olasz volt. Asztrik, a Szent Korona meghozója cseh, Adalbert szintén szláv, de Mór már hazai föld szülője.

Szent István egy alkalommal fiával, Imrével meglátogatta a szent hegyet és a szerzetesek eléjük sietve köszöntik a királyi vendégeket. Ekkor Imre herceg a szerzeteseket különböző számú csókkal üdvözlö: egyiket három, a másikat öt, egyet pedig hét csókkal. És ez a kiváltságos személy volt Boldog Mór. A kitüntetés oka: ő volt a legtisztább szívű, legbuzgóbb szerzetes.

Itt van Pannonhalmán a félve őrzött Tihanyi alapítólevélén 1055-ből Mór püspök kézírása, kézjegye: Sig-

num Mauri episcopi: Mór itt dicsérte Istent ebben az ősi kolostorban több, mint 20 évig; mint iskolásfiú ezeket a dombokat barangolta be társaival, énekük és kacagásuk ezeket az erdőket töltötte be; ezeket a dombokat látta ő is, mint amelyeket mi a kilátóról; minden bizonnyal ivott ő is ennek a vidéknek gazdag forrásvizéből. És hányszor kutathatta végig kíváncsian az akkor még sokkal épőbb római emlékeket, emlékezve a hely szentjének születésére, szent Mártonra.

Miért nevezzük őt Boldog Mórnak, nem volt szent? De igen. Hivatalosan 1848-ban Scitovszky pécsi püspök járta ki Rómában, hogy a mindig is szentnek tisztelt Boldog Mór a szentek katalógusába felvegyék. Miután azonban nálunk őt mindig boldog néven emlegette a hagyomány, ami egyenlő a szentéletével, azért joggal tartjuk meg a „Szent” minősítéssel egyenrangú Boldog jelzőt neve előtt.

Mindez közel ezer éve történt, a kezdetek, az első lelkes indulás idején, amelyre most ezer év után emlékezünk. Úgy érzem, méltó és időszerű, hogy a kilátó hirdesse az ő emlékét, és itt ez a kis tisztás, ahol majd leülhetnek a késő utódok és a turisták, és egy kicsit visszaélhetnek magukat a dicső múltba, hogy a nehez jelenben erőt meríthessenek egy boldogabb jövőre.

Sólymos Szilveszter
osb.

Féknymok

Székelyföldről hazafelé jövet – ahol az erdésportrék sorozathoz videofelvételeket készítettem – majd hétszáz kilométer autózás után szinte felüdülésnek éreztem a sötétből az útpadkán felbukkanó kiskatona stoppos integető kezét. Örömmel álltam meg, gondoltam elbeszélgetünk többek között az itthoni katonadolgokról. Mivel utasom jelezte, hogy úticélja alig félórányi járásra van, nem faggattam, talán még „hadititkokat” feszegetnék.

Ezért, hogy magamat ébren tartsam – még száz kilométer Budapest –, csupa általánosságáról fecsegtünk, miközben megkérdezte:

- Honnan tetszik jönni?
- Kézdivásárhelyről – feleltem, de a válasz utáni hosszas csendtől gyanút fogtam.
- Tudod, hol van?
- Nem...
- Hát Brassó... próbálkoztam.
- Nem, nem tudom – felelte határozottan.
- Gondoltam, némi támpontot adok, s tovább faggattam.
- Hát Csíkszereda, azt csak tudod?
- Nem – válaszolt kissé zavartan.

Ezzel társalgásunk be is fejeződött. Túl fáradt voltam ahhoz, hogy bármiféle felvilágosításba kezdjek, s különben is megérkeztünk a jelzett kereszteződéshez, ahol ki akart szállni. Alig váltottam hármasba, újabb kimenőruhás bukkant elő a szemerkélő esőtől csillogó útpadkán. Megálltam, majd miután egyezett útvonalunk egy darabig, ott folytattam, ahol az előbb abbahagytuk. Reméltem, merő véletlen volt az előző tájékozatlanság, hát újra kezdtem a kérdéseket Csíkszeredától Kézdivásárhelyig. A lassú nem-ek után az utolsó kérdésre visszakérdezett derék kiskatonánk:

– Szeged mellett valahol?...

Aztán csak a motor duruzsolását hallottam, és éreztem, hogy a futásfalvi öreg székely erdősszel felvett beszélgetés szívét-lelkét melengető hangulata megkeseredett.

Pápai Gábor

*Pannonhalmi Boldog Mór kilátó
(Fotó: Iványi Miklós)*

Kedves Olvasó!

Könyvem végéhez értem, azt remélem, hogy a különböző parkerdőkről és azok létesítményeiről szóló ismertetéssel, tájékoztatással sikerült örömet szereznem az olvasónak.

Remélem, hogy a kedves olvasók közül többen vannak olyanok, akik még jártak valamelyik parkerdőben, és személyesen élvezhették az általa nyújtott lehetőségeket. Tapasztalhatták, amiről e könyvben beszámoltam, láthatták amikor a parkerdők még fénykorukat élték, és az olvasottak alapján sok kedves régi emlék elevenedett fel bennük abból az időből.

Akik csak e könyv szövege és képei alapján kaptak betekintést a parkerdőkbe, szereztek ismereteket a létesítményekről, úgy érzem az általam leírtakkal azoknak is sikerült ráirányítanom a figyelmét, fölkeltenem az érdeklődését a parkerdők és azok létesítményei iránt, és szívből kívánom, hogy találjanak benne kedvükre valót!

A parkerdők mai állapota, a karbantartási, felújítási munkák elmaradása miatt, sajnos sok helyen már meg sem közelíti a leírtakat, de bízom benne, hogy ha a gazdasági nehézségeken túljutunk, a parkerdők felújításának, vagy új parkerdők létesítésének a gondolata újra feléled, és akkor a könyvben leírt, és képeken látható létesítmények segíthetnek a megvalósításban, vagy jó ötletet, új gondolatokat ébreszthetnek az új tervek készítéséhez.

Őszintén örülnék, ha munkáim még ilyen segítségül szolgálhatnának valakinek.

A könyvet azért írtam, hogy a parkerdőt, amely létesítményeivel kellemesebbé teszi az ott üldülni, pihenni vágyó emberek életét, minél többen megismerjék, megszeressék, és ezáltal legyenek az erdő természeti értékeinek védelmezői.

Befejezésül olvasóim figyelmébe ajánlom Áprily Lajosnak, az erdész-szívekhez talán legközelebb álló kedves költeményét:

Áprily Lajos: Szeret az erdő

*Engem az erdő véd s szeret,
utaimon erdők kísértek:
bükkök, gyertyánok, égerek,
tölgyek. Fenyők is. Égig értek.*

*Most is, hogy visszagondolok
hajdani erdeim sorára,
a hegy felől gyönyörűen
zúg bükkös erdők orgonája.*

*S ha majd mélyebbre költözöm,
érzéstelen rommá omoltan,
egy hang közeli sűgja még:
Én is az erdő fája voltam.*

Köszönetnyilvánítás

Egy-egy parkerdőben egyszerre többen dolgoztak a nagy feladatok megvalósításában, a szép eredmények eléréséért.

Megköszönöm minden kedves kollégámnak tervezői és kivitelezői munkáját, mert ezeknek a megvalósítása nagyon komoly hozzáállást kívánt meg.

Életem folyamán megőriztem és albumba gyűjtöttem szakmai tevékenységem emlékeinek képeit. Foglalkoztam a gondolattal, hogy jó lenne könyvvé szerkesztve kiadni legkedvesebb emlékeimet, ezáltal nemcsak megőrkíteném munkám gyümölcseit, hanem „csokorba kötve” át is adhatnám kedves rokonaimnak, ismerőseimnek.

86 évesen segítség nélkül nem tudtam volna a könyvkészítés szerteágazó feladatát megoldani, de kaptam hozzá segítséget, amit név szerint is meg akarok köszönni:

Elsőként **Ivanics József** osztályvezetőnek, kedves barátomnak kell megköszönnöm, hogy erdőfelügyelői munkám végzése mellett lehetővé tette, parkerdők tervezését és kivitelezésük irányítását is, mert másképp nem valósulhattak volna meg mindazok, amiket e könyvben ismertettem. Hálás szívvel köszönet érte, mert nagyon szerettem és szívesen végeztem ezt a munkát az erdőfelügyelői munkák mellett.

Külön köszönöm hogy fényképeit is bemutathattam e könyvben.

Nagyon köszönöm **Czupi Gyulának**, hogy vállalta könyvem kiadását, biztatásával erőt adott összeállításához. Nagy segítséget nyújtott a kézzel írt szöveg valamint a régi fényképek és fénymásolt tervrajzok számítógépbe vitelével, sőt a szöveg ellenőrzésével is.

Hálás köszönet **Iványi Miklós** erdőmérnök kollégámnak, kedves barátomnak, aki könyvem szerkesztésében folyamatosan jó tanácsokkal látott el, kintartásra biztatva lendületet adott munkámnak, a kézirat nyomtatásra előkészítésében összekötő szerepet is vállalt, mindenben segítette könyvemet megvalósítani, széppé varázsolni.

Legszebb és legörömtelibb munkáim közé sorolhatom a főleg zalai parkerdőkben végzett színvonalas, tájba illő építmények tervezését és kivitelezésük irányítását.

